

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลกำแพง อำเภอกะปงศรีวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวทางในการวิจัย โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
2. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ
3. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น
4. แนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล
5. สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
6. ความรู้เกี่ยวกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
7. คณะกรรมการหมู่บ้าน
8. บริบทองค์การบริหารส่วนตำบลกำแพง อำเภอกะปงศรีวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
10. กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

1. ความหมายของการมีส่วนร่วม

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้มีทั้งความหมายที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกันตามทัศนคติของแต่ละท่านและภูมิหลังทางวิชาการที่ได้ศึกษาค้นคว้า ประกอบด้วย

วิโรจน์ รอดวงษ์ (2544 : 46) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึงกระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริมชักนำ และสร้างโอกาสให้ประชาชนทั้งส่วนบุคคล กลุ่มชุมชน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์กรอาสาสมัครเข้ามามีบทบาทในการดำเนินงานในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายๆ เรื่องแล้วแต่กรณี การมีส่วนร่วมของประชาชนอาจตีกรอบได้แตกต่างกันเดิมรัฐมักจะมองในแง่ของการร่วมสมทบแรงงาน วัสดุ เงิน ร่วมคิด ร่วมวางแผน และร่วมกัน

ทำงาน หรืออาจมองในแง่ของการเน้นการมีส่วนร่วมในการคิด ร่วมวางแผนและร่วมทำงาน และร่วมกันบำรุงรักษามากกว่าการร่วมสมทบเงินหรือแรงงาน

สุภาพ ศรีเมือง (2544 : 12) กล่าวถึงความหมายของการมีส่วนร่วม ว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิด ริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบถึงตน

คารม คำพิฑูรย์ (2545 : 15) การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามาร่วมในการกระทำกิจกรรมในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง หรือทุกขั้นตอน ซึ่งผลที่เกี่ยวข้องกับประชาชนได้เข้าใจให้เกิดการกระทำที่มีส่วนร่วม เพื่อให้บรรลุผลในสิ่งที่ประชาชนมุ่งหวังกับทั้งที่ทำให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกัน

ศุคารวรรณ์ มีบัว (2545 : 15) ได้สรุปความของการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่ทำให้ประชาชนสมัครใจเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมกันทำกิจกรรม หรือการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามทิศทางที่ต้องการ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมกลุ่มในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือทุกขั้นตอน โดยร่วมคิดหาแนวทางวิธีการในการดำเนินงาน ร่วมดำเนินการ ร่วมในการกำหนดเปลี่ยนแปลง การร่วมในการตัดสินใจและร่วมติดตามการดำเนินงานในกิจกรรมที่ทำร่วมกันรวมทั้งรับประโยชน์จากกิจกรรมนั้นด้วย

ภักจิรา ปกป้อง (2546 : 11) กล่าวถึงความหมายของการมีส่วนร่วมว่าเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนตระหนักถึงสถานการณ์ของเขาว่าเขาควรทำอะไรบ้างเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายใต้การกำหนด และการดำเนินการของประชาชนเองทั้งนี้จะเกี่ยวข้องกับการเข้าไปร่วมแสดงความคิดเห็นวางแผนตัดสินใจดำเนินการ และการติดตามประเมินผล การมีส่วนร่วมอาจเป็นการเข้าร่วมโดยตรงด้วยตนเอง หรือสนับสนุนให้ผู้อื่นเข้าร่วม โดยผู้เข้าร่วมอาจอยู่ในฐานะผู้กระทำ (Actors) หรืออาจอยู่ในฐานะผู้ได้รับประโยชน์ (Benefit) อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา จะเกี่ยวข้องกับเรื่องต่อไปนี้

1. ร่วมศึกษาปัญหา สาเหตุของปัญหา และความต้องการของชุมชน
2. ร่วมคิดร่วมสร้างรูปแบบการพัฒนาเพื่อแก้ปัญหา และสนองความต้องการ

ต้องการ

3. ร่วมกำหนดทิศทาง แผนงาน โครงการหรือกิจกรรม
4. ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
5. ร่วมบริหารงานร่วมพัฒนาทั้งสติปัญญา แรงงาน และทุน ตามขีด

ความสามารถ รวมทั้งการติดตามประเมินผล และซ่อมบำรุงที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรมนั้น

วาสนา ถิ่นขาม (2548 : 26) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าร่วมกิจกรรมร่วมกัน โดยเริ่มที่แต่ละคนมีผลประโยชน์ร่วมกัน โดยกิจกรรมเหล่านั้น สัมพันธ์กับปัญหาและความต้องการของประชาชน เป็นปัญหาที่เห็นพ้องต้องกันว่ามีเกิดขึ้นภายในชุมชน จนก่อให้เกิดเป็นกิจกรรมหรือโครงการร่วมกัน โดยกิจกรรมหรือโครงการนั้นเกิดจากการกระทำโดยบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่กระทำผ่านองค์กร องค์กรจึงเปรียบเสมือนตัวนำผู้การเปลี่ยนแปลง ที่สามารถตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของชุมชนได้

พัชรินทร์ สิริสุนทร (2549 : 33) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง การแลกเปลี่ยนความรู้ ทักษะคติ ความต้องการ และวัฒนธรรมการพัฒนาของผู้แสดงทางสังคม (Social Actors) ทุกภาคส่วน เพื่อมีส่วนแบ่งในอำนาจของการตัดสินใจ และรับประโยชน์จากการพัฒนา

จิราวัลย์ วรวงศ์ (2550 : 25) การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมตั้งแต่ขั้นตอนแรก ในการค้นหาปัญหา ตระหนักถึงปัญหา มีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหา มีส่วนร่วมในการลงทุนในส่วนของสินทรัพย์ แรงงาน และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมถึงการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน

พรชัย จิตชินะกุล (2551 : 22) การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในขั้นตอนต่าง ๆ ของกิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมนี้ผู้เข้าร่วมได้ใช้ความพยายามและความเสียสละในการเข้าร่วมแสดงความคิดเห็น เสียสละร่างกายและแรงใจ เวลา และวัสดุบางประการ เพื่อให้บรรลุผลการดำเนินงานตามที่ตั้งไว้

ไคท์ (Keith, 1972 : 5) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วม หมายถึง การเกี่ยวข้องทางจิตใจและอารมณ์ของบุคคลากรหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น กับทั้งให้เกิดความรู้สึกร่วมกับกลุ่มดังกล่าวด้วย

สรุป การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมและเกี่ยวข้องในขั้นตอนต่างๆในองค์กรหรือกระทำในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยร่วมคิดร่วมตัดสินใจ แก้ไขปัญหาเพื่อแสดงถึงความสนใจอย่างจริงจัง เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายและยังเกิดความรับผิดชอบในกิจกรรมที่ร่วมกันกระทำ และร่วมติดตามการดำเนินงานในกิจกรรมที่ได้ทำร่วมกัน

2. หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน

2.1 หลักการมีส่วนร่วมและประเภทของการมีส่วนร่วมของประชาชน

สมนึก ปัญญาสิงห์ (2532 : 275-276) ได้กำหนดหลักการมีส่วนร่วม และแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ดังนี้

2.1.1 ต้องยึดหลักความต้องการ และปัญหาของประชาชนเป็นจุดเริ่มต้นกิจกรรมหากกิจกรรมที่จะนำไปให้ประชาชนเป็นเรื่องใหม่ ก็ต้องใช้ระยะเวลาในการกระตุ้นเร้าความสนใจให้มีความรู้ความเข้าใจจนประชาชนยอมรับความจำเป็น และประโยชน์ในการทำกิจกรรมเหล่านั้น

2.1.2 กิจกรรมต้องดำเนินการในลักษณะกลุ่ม เพื่อสร้างพลังกลุ่มในการรับผิดชอบร่วมกัน

2.1.3 แนวทางการพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนต้องคำนึงถึงขีดความสามารถของประชาชนในการที่จะดำเนินการต่อไปได้โดยไม่ต้องพึ่งพาทรัพยากรภายนอก โดยเฉพาะในระยะเริ่มแรกต้องมีการทุ่มเทในลักษณะการให้เปล่าโดยสิ้นเชิง ต้องทำให้ประชาชนเกิดความสำนึกเป็นเจ้าของร่วมกัน และต้องให้ประชาชนสามารถดำเนินการด้วยตนเองได้ต่อไป เนื่องการช่วยเหลือจากภายนอกสิ้นสุดลง

2.1.4 กิจกรรมพัฒนาที่นำเข้าไปในชุมชน ต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมความพร้อมของชุมชน ความสอดคล้องกับขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชน

2.1.5 เริ่มต้นกิจกรรมโดยอาศัยผู้นำของชุมชน ผู้นำชุมชนทั่วไปจะสามารถรับทรศนะ และยอมรับสิ่งใหม่ ๆ ได้เร็วกว่าประชาชน และผู้นำเป็นที่ศรัทธาของประชาชนอยู่ในตัวอยู่แล้ว การเริ่มต้นจากผู้นำจึงเป็นไปได้เร็วกว่าการเริ่มต้นที่ตัวประชาชน

2.1.6 ขั้นตอนการดำเนินงานต่าง ๆ ต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นต้นกล่าวคือร่วมกันหาข้อมูล ร่วมกันหาสาเหตุของปัญหา ร่วมปรึกษารื้อวิธีการแก้ไขปัญหา ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมกันวางแผน ร่วมกันปฏิบัติงาน ร่วมกันติดตามผลงาน จนถึงขั้นการร่วมบำรุงรักษาในระยะยาว

อังคณา วงษ์นอก (2547 : 26) ได้สรุปการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยตรงกับองค์การบริหารส่วนตำบล ในด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนขององค์การบริหารส่วนตำบลในทุกขั้นตอน และการมีส่วนร่วมโดยอ้อมของประชาชน คือ การมีส่วนร่วมผ่านตัวแทนของประชาชน นั่นก็คือ สมาชิกองค์การบริหาร

ส่วนตำบลทำหน้าที่บริหารงานในกิจกรรมแทนคนในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ทั้งทางตรง และทางอ้อม การเปิดโอกาสและเชิญชวนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้มีหน้าที่ในการวางแผนจะละเลยมิได้

สรุป หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน การเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหาของประชาชน การมีส่วนร่วมในการหาวิธีการแก้ไขปัญหา การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม และการมีส่วนร่วมในการติดตามผล ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นวิธีการที่สร้างประสบการณ์ต่างๆ ให้กับประชาชนได้เรียนรู้ และนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

3. ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนมีดังต่อไปนี้ (วิทยา บุญยะเวชชีวิน. 2543 : 7)

3.1 เพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ กระบวนการปรึกษาหารือกับสาธารณชนช่วยให้เกิดความกระฉับในวัตถุประสงค์ และความต้องการของโครงการหรือนโยบายนั้นๆ ได้ อยู่เสมอ สาธารณชนสามารถที่จะผลักดันให้เกิดการทบทวนข้อสันนิษฐานที่ปิดบังอยู่ ซึ่งอาจจะปิดบังไม่ให้เห็นทางออกที่มีประสิทธิภาพที่สุดบ่อยครั้งกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เกิดการพิจารณาถึงทางเลือกใหม่แทนวิธีการที่ได้เคยใช้กันมาในอดีตสาธารณชนมักจะมีข้อมูลที่สำคัญซึ่งทำให้เกิดความแตกต่างในการที่จะไปสู่การตัดสินใจก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างโครงการที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ

3.2 การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา กระบวนการหรือโครงการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเต็มรูปแบบ มักจะสิ้นเปลืองและเสียเวลา แต่ในทางปฏิบัติแล้วการมีส่วนร่วมของประชาชนมาตั้งแต่ต้นสามารถที่ลดความล่าช้าและลดค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งของประชาชนได้ การตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งอาจจะดูว่าสิ้นเปลืองและเสียเวลากว่าที่จะตัดสินใจได้ แต่ว่าเมื่อตัดสินใจแล้วและนำมาสู่การปฏิบัติอาจจะเป็นวิธีที่ประหยัดกว่าด้วยซ้ำ

3.3 การสร้างฉันทามติ การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถที่จะสร้างข้อตกลงที่มั่นคงและยืนยาวและการยอมรับระหว่างกลุ่มซึ่งอาจจะมีความเห็นขัดแย้งกันคนละทาง การมีส่วนร่วมยังก่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างคู่กรณี ลดความขัดแย้งทางการเมืองและสร้างให้เกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ

3.4 การเพิ่มความง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำให้คนเรามีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของการตัดสินใจนั้น และครั้งหนึ่งเมื่อได้ร่วมตัดสินใจแล้วเราย่อมต้องการที่จะเห็นสิ่งนั้นนำไปปฏิบัติได้ ไม่เพียงแต่จะมีความสนับสนุนทางการเมืองต่อการนำไปปฏิบัติ แต่กลุ่มและปัจเจกชนอาจจะรู้สึกกระตือรือร้นในการที่จะช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

3.5 การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า “กรณีที่น่ากลัวที่สุด” บางครั้งเมื่อความขัดแย้งนำไปสู่ความขมขื่นและการเป็นปฏิปักษ์ มักจะยาวยิ่งขึ้นในการที่จะแก้ปัญหาประเด็นนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดโอกาสที่คู่กรณี จะแสดงความต้องการของกลุ่มเขาและความห่วงกังวลที่ปราศจากความรู้สึกที่เป็นปฏิปักษ์ การมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่ต้นสามารถลดการเผชิญหน้ากันอย่างรุนแรงที่อาจจะเป็นไปได้ อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ใช่ยาวิเศษ มันไม่อาจที่จะลดหรือกำจัดความขัดแย้งในทุก ๆ กรณีได้

3.6 การดำรงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม วิธีการที่จะนำไปสู่ความชอบธรรม และการดำรงอยู่ของความชอบธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อการตัดสินใจก่อให้เกิดความขัดแย้ง ก็คือจะต้องใช้กระบวนการตัดสินใจซึ่งโปร่งใสและน่าเชื่อถือต่อสาธารณชนและการมีส่วนร่วมของประชาชนยังก่อให้เกิดความเข้าใจถึงเหตุผลที่นำไปสู่การตัดสินใจนั้นๆ

3.7 การคาดคะเนความห่วงกังวลของประชาชนและค่านิยมของสาธารณชนในขณะที่เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นทำงานกับสาธารณชน ในโครงการมีส่วนร่วมของประชาชนเขาจะค่อยๆเพิ่มความรู้สึกที่ไวต่อความห่วงกังวลของสาธารณชน และต่อที่ว่าสาธารณชนมองการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างไร บ่อยครั้งที่ทัศนคติเหล่านี้ได้นำมาพูดคุยกันภายในเพื่อที่ว่าเจ้าหน้าที่จะได้เกิดความตระหนักถึงการตอบสนองของสาธารณชนที่เป็นไปได้ต่อกระบวนการและการตัดสินใจต่างๆถึงแม้ว่าประเด็นนั้นอาจจะไม่ใหญ่โตมากนักที่จะต้องทำโครงการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเป็นทางการ

3.8 การพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน ประโยชน์อันสำคัญอย่างยิ่งของการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การให้การศึกษากับสาธารณชนที่ดีขึ้นกว่า ผู้มีส่วนร่วมไม่เพียงแต่จะเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหา แต่เขายังได้เรียนรู้ด้วยว่ากระบวนการตัดสินใจ โดยองค์กรส่วนท้องถิ่นของเขาควรจะเป็นอย่างไร และทำไมจึงต้องตัดสินใจดังกล่าว การมีส่วนร่วมของประชาชนยังเป็นเวทีการฝึกที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารท้องถิ่นในอนาคตอีกด้วย

นอกจากนี้ อรทัย ก๊กผล ได้อธิบายถึงประโยชน์การมีส่วนร่วมของประชาชน ดังต่อไปนี้ ว่า

1. เพิ่มคุณภาพการตัดสินใจช่วยให้เกิดพิจารณาทางเลือกใหม่ ทำให้การตัดสินใจรอบคอบขึ้น
2. การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา เมื่อการตัดสินใจนั้นได้รับการยอมรับ จะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติ
3. การสร้างฉันทามติ ลดความขัดแย้งทางการเมืองและเกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ
4. การเพิ่มความง่ายในการนำไปปฏิบัติ สร้างให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและมีความกระตือรือร้นในการช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ
5. การมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นสามารถลดการเผชิญหน้าและความขัดแย้งที่รุนแรงได้
6. ช่วยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความใกล้ชิดกับประชาชนและไวต่อความกังวลของประชาชน และเกิดความตระหนักในการตอบสนองต่อความกังวลของประชาชน
7. การพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน ถือว่าเป็นการให้การศึกษาชุมชน เพื่อเรียนรู้กระบวนการตัดสินใจ และเป็นเวทีฝึกผู้นำชุมชน
8. ช่วยทำให้ประชาชนสนใจประเด็นสาธารณะมากขึ้น เป็นการเพิ่มทุนทางสังคมและช่วยเสริมสร้างให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้น สอดคล้องกับการปกครองตามหลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (อรทัย ก๊กผล, 2546 : 9-10)

สรุป ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม หมายถึง การเพิ่มคุณภาพในการตัดสินใจ เนื่องจากได้มีประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทำให้เกิดความใกล้ชิดกับประชาชนและเกิดความคิดสร้างสรรค์ทำให้การตัดสินใจมีความรอบคอบมากขึ้น

4. ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

4.1 ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการวางแผน

ในการดำเนินงานใดๆก็ตามที่จะให้ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพจะต้องมีการวางแผนดังมีผู้ให้ทฤษฎีไว้ดังนี้

4.1.1 ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการวางแผนของ แม็กโดนัลด์

(McDonald) ได้เสนอทฤษฎีจุดเน้นเกี่ยวกับโอกาสเกิดศักยภาพในการมีส่วนร่วมของกลุ่ม

ผลประโยชน์โอกาสความตระหนักและโอกาสในการกระทำการวางแผนจะต้องเกี่ยวข้องและมีผลกระทบกับกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ซึ่งกลุ่มผลประโยชน์ เหล่านี้มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานในการวางแผนจึงจำเป็นต้องเปิดโอกาสให้กลุ่มผลประโยชน์ต่างๆเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนในขั้นตอนต่างๆ (ประชุม รอดประเสริฐ. 2543 : 116-117)

4.1.2 ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการวางแผนของทราวิส (Travis) ทราวิส ได้เสนอทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการวางแผนสมอง การให้ความรู้ และการประชาสัมพันธ์การมีส่วนร่วมของประชาชนสิ่งเหล่านี้เขาถือว่าเป็น การตกแต่งทิศทางการวางแผน และชี้ให้เห็นว่าในการวางแผนทุกระดับ จะประกอบด้วย 1) สมอง 2) กระบวนการวางแผน และการออกแบบเบื้องต้น 3) กระบวนการออกแบบและการลงมือพัฒนา 4) กระบวนการเตรียมการทุกขั้นตอนจะมีความสัมพันธ์กัน สิ่งสำคัญคือ การให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องต่างๆ ที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อให้เกิดการยอมรับไม่มีปฏิกริยาต่อต้าน (ประชุม รอดประเสริฐ. 2543 : 114-115)

4.2 ทฤษฎีการมีส่วนร่วมกับภาวะผู้ตาม

ทฤษฎีการมีส่วนร่วม หรือภาวะผู้ตาม ทฤษฎีนี้ได้รับความสนใจจากนักวิชาการส่วนใหญ่อย่างมาก เนื่องจากนักวิชาการคิดว่าหากองค์กรมีภาวะผู้นำที่ดี ก็จะพลอยมีภาวะผู้ตามดีไปด้วยเป็นการมองค่อนข้างแคบ เพราะนอกจากจะมองปรากฏการณ์เพียงด้านเดียวแล้วการที่นักวิชาการให้ความสำคัญแก่การมีส่วนร่วมหรือภาวะผู้ตามนั้น พอสรุปสาเหตุหลายประการด้วยกัน คือ ประการแรก นักวิชาการบางคนอาจไม่แน่ใจว่าองค์กรมีความจำเป็นมากน้อยเพียงใด ที่จะต้องให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประการที่สอง ผู้คนยังไม่แน่ใจในวัตถุประสงค์ของการยอมให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมคือ อะไรกันแน่ ประการที่สาม หากผู้นำยอมให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมแล้ว ผู้ตามเหล่านั้นได้แก่ใครบ้าง ผู้ตามทั้งหมดหรือเฉพาะผู้ตามที่ใกล้ชิดสนิทสนมกับผู้นำเท่านั้น และประการสุดท้าย หากผู้นำยอมให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมแล้ว ผู้ตามควรจะมีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใด และลักษณะการมีส่วนร่วมเช่นนั้นสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ตามอย่างไรบ้าง (ติน ปรัชญพฤทธิ. 2539 : 23)

ทฤษฎีการมีส่วนร่วมอาจมีอยู่มากมายหลายทฤษฎีด้วยกัน แต่ละทฤษฎีการมีส่วนร่วมสามารถแบ่งออกเป็นสองกลุ่มใหญ่ๆ คือ ทฤษฎีความเป็นผู้แทน (Representative) และทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy)

4.2.1 ทฤษฎีความเป็นผู้แทน (Representative) ทฤษฎีนี้เน้นความเป็นผู้แทนของผู้นำและถือว่าการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง ถอดถอนผู้นำเป็นเครื่องหมายของการที่จะให้หลักประกันกับการบริหารงาน อย่างไรก็ตามทฤษฎีนี้เน้นเฉพาะการวางโครงการสร้างสถาบันเพื่อเป็นเครื่องมือในการให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมเท่านั้น เช่น การเลือกตั้งทั่วไป การเลือกตั้งโดยคะแนนลับและการประชุมหรือประจำปี จะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมตามนัยของทฤษฎีนี้มิได้เปิดโอกาสให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจขององค์กรอย่างแท้จริง และการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการตัดสินใจ ได้แก่ บรรดาผู้นำต่างๆที่เสนอตัวเข้ารับสมัครเลือกตั้งส่วนผู้ตามนั้นเป็นแต่ไม้ประดับเท่านั้น

4.2.2 ทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) ตามแนวความคิดของทฤษฎีนี้ การมีส่วนร่วมมีวัตถุประสงค์ไม่เฉพาะแค่เพียงแต่เข้าพิจารณาเลือกตั้งหรือถอดถอนผู้นำเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของนโยบายยิ่งกว่านั้น ทฤษฎีนี้ยังมองการมีส่วนร่วมเป็นการให้การศึกษา และพัฒนาทางการเมืองสังคมที่มีความรับผิดชอบ คือ มองว่าการไม่ยอมให้มีส่วนร่วมนับว่าเป็นการคุกคามต่อเสรีภาพของผู้ตาม

จากทฤษฎีดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมช่วยให้เกิดความสำนึกในหน้าที่ ความรับผิดชอบ การที่บุคคลได้แสดงความคิดเห็นและยอมรับในเป้าหมายเดียวกันซึ่งผลที่เกี่ยวข้องกับประชาชนได้ตรงใจให้เกิดการกระทำที่มีส่วนร่วม เพื่อให้บรรลุผลในสิ่งที่ประชาชนมุ่งหวัง และรับผิดชอบร่วมกัน

5. ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนา

ปัจจุบันการพัฒนาชุมชนนั้นหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนต่างมุ่งส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเองให้มากที่สุดทั้งนี้ เนื่องมาจากได้เล็งเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม ดังนี้ (สมนึก ปัญญาสิงห์. 2532 : 276-277)

5.1 การมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถสร้างการยอมรับในคุณค่าของสังคม และวัฒนธรรมภายในชุมชนได้ และบางครั้งสามารถเปลี่ยนแปลงบรรทัดฐานของชุมชนที่ไม่พึงปรารถนาอีกด้วย

5.2 การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นวิธีการที่สามารถสร้างประสบการณ์ต่างๆให้กับประชาชนได้เรียนรู้ และนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

5.3 การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นการระดมเอาพลังความคิดพลังกาย พลังใจ และทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนออกมาใช้ประโยชน์ต่อชุมชน

5.4 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีการกระจายอำนาจ

5.5 การมีส่วนร่วมของชุมชนสอดคล้องกับปรัชญาทางสังคมและการเมือง (Social Political Philosophy) ที่ต้องการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การพัฒนา วางแผนดำเนินการและประเมินผล

5.6 การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา ซึ่งการพัฒนาใดๆ ก็ตามถ้าขาดความร่วมมือและการมีส่วนร่วมแล้ว กิจกรรมหรือโครงการนั้นๆ ก็ไม่สามารถ ดำเนินต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและจะประสบความล้มเหลวในที่สุด

จากความคิดเห็นดังกล่าว สรุปได้ว่า ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการวางแผน พัฒนานั้นมีความสำคัญมากในการสร้างความยอมรับ การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ การ ระดมความคิดเพื่อพัฒนาพื้นที่ของตน อีกทั้งยังเป็นการปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตย

6. รูปแบบและขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในการที่องค์กรจะสามารถดำเนินงานได้อย่างใดอย่างหนึ่งนั้น บุคคลและ สมาชิกจะมีรูปแบบการมีส่วนร่วมดังมีผู้ได้อธิบายรูปแบบการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

6.1 รูปแบบของการมีส่วนร่วม โจเซ่ เอ แอกบายานี่ (Jose A. Agbayani) ได้ อธิบายรูปแบบของการมีส่วนร่วม โดยแบ่งออกเป็น 16 รูปแบบ คือ (ฉอาน วุฑฒติกรรมรักษา. 2526 : 33-34)

- 6.1.1 การมีส่วนร่วมในการประชุม
- 6.1.2 การมีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการ
- 6.1.3 การมีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำ
- 6.1.4 การมีส่วนร่วมในการเป็นผู้ชักชวน
- 6.1.5 การมีส่วนร่วมในการสัมภาษณ์
- 6.1.6 การมีส่วนร่วมในการเป็นผู้บริโภค
- 6.1.7 การมีส่วนร่วมในการเป็นผู้ริเริ่ม
- 6.1.8 การมีส่วนร่วมในผู้ใช้แรงงาน
- 6.1.9 การมีส่วนร่วมออกวัสดุอุปกรณ์
- 6.1.10 การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น
- 6.1.11 การตีปัญหาให้กระจ่าง
- 6.1.12 การออกเสียงสนับสนุน

6.1.13 การออกเสียงเลือกตั้ง

6.1.14 การใช้โครงการที่เป็นประโยชน์ให้ถูกต้อง

6.1.15 การช่วยเหลือในการในการรักษาโครงการ

6.1.16 การเป็นสมาชิก

6.2 รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา ดังนี้ (ไพรัตน์ เตชะรินทร์.

2530 : 35)

6.2.1 องค์กรประชาชนที่ตั้งขึ้นอย่างไม่เป็นทางการมีการรวมตัวกันเองเป็นกลุ่มขนาดเล็กในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ เพื่อร่วมทำประโยชน์ต่อส่วนรวมหรือสมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่ จะได้รับการสนับสนุนจากส่วนราชการหรือองค์กรเอกชน เช่น ลูกเสือชาวบ้าน กลุ่มออมทรัพย์

6.2.2 องค์กรประชาชนที่ตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการ เป็นองค์กรที่ประชาชนทำกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ที่จดทะเบียน หรือตามที่กฎหมายบัญญัติบทบาทหน้าที่ไว้ เช่น คณะกรรมการหมู่บ้าน สภาตำบลองค์การบริหารส่วนตำบล

6.2.3 ตัวแทนบุคคล หรือตัวแทนองค์กรเอกชนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ เช่น คณะกรรมการประสานงานในกิจกรรมของรัฐบาล

6.3 ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

โคเฮน และอัฟฟฮอฟ (Cohen and Uphoff, 1980 : 219) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของชุมชนว่า สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือและเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนา รวมถึงได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนานั้นอย่างเสมอภาค 4 ขั้นตอน ดังนี้

6.3.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) ซึ่งอาจเป็นการตัดสินใจตั้งแต่ในระยะที่เริ่มการตัดสินใจในช่วงของกิจกรรมและการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม

6.3.2 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ซึ่งอาจเป็นไปในรูปของการเข้าร่วม โดยการให้มีการสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การเข้าร่วมในการบริหารและการร่วมมือทั้งการเข้าร่วมในการร่วมแรงร่วมใจ

6.3.3 การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ทางวัตถุทางสังคมหรือโดยส่วนตัว

6.3.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ซึ่งอาจเป็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมดและเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

6.4 ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการพัฒนา 5 ขั้นตอนดังนี้ (บัญญัติ แก้วส่อง, 2531 : 15-19)

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มพัฒนาเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการค้นคว้าปัญหา สาเหตุของปัญหา กำหนดความต้องการ การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาตลอดจนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย กำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการ และหาแนวทางการดำเนินงานตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ โดยการสนับสนุนทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงานหรือการเข้าร่วมบริหารงานประสานงาน และดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นรับผลประโยชน์จากการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้จากการพัฒนา หรือยอมรับผลกระทบอันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุ และจิตใจที่แสดงออกมาในเชิงรูปธรรมต่อสังคม หรือบุคคลก็ตาม

ขั้นที่ 5 การมีส่วนร่วมในการประเมินผลพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้าร่วมประเมินผลการพัฒนาที่ได้กระทำไปว่าสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใดซึ่งการประเมินอาจปรากฏในรูปของการประเมินย่อย (Formative Evaluation) อันเป็นการประเมินผลความก้าวหน้าที่ทำเป็นระยะ ๆ หรือการประเมินรวบยอด (Summative Evaluation) อันเป็นการประเมินผลโดยรวมหลังจากเสร็จสิ้นโครงการ

6.5 ขั้นตอนของยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาชนบท ของ แมกซ์ โลว์ เดอร์มิลค์ และคัมบลิว โรเบิร์ต โลโดส (Max Lowdermilk and W. Robert Laitos) ได้เสนอ 7 ขั้นตอนดังนี้ (อนงค์ พัฒนจักร, 2535 : 34)

6.5.1 การสำรวจขั้นตอน (Preliminary Reconnaissance)

6.5.2 การศึกษาเพื่อจัดลำดับความสำคัญปัญหา (Priority Problem Identification Studieds)

6.5.3 การแสวงหาแนวทางแก้ไข (Search for Solution)

6.5.4 การกำหนดแนวทางแก้ไข (Assessment of Solution)

6.5.5 การปฏิบัติตามโครงการ (Project Implementation)

6.5.6 การประเมินโครงการ (Formal Project Evaluation)

6.5.7 การพิจารณาทบทวนโครงการเพื่อดำเนินการให้เสร็จสมบูรณ์

(Project Reconsideration of Completion)

6.6 ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน 4 ขั้นตอน เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2539 : 41 ; อ้างอิงใน ทวีศักดิ์ ปัทยา. 2550 : 25) ได้แบ่งไว้ดังนี้

6.6.1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา

6.6.2 การมีส่วนร่วมในการค้นการวางแผนดำเนินกิจกรรม

6.6.3 การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน

6.6.4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

6.7 การส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของ องค์การบริหารส่วนตำบล (กองราชการส่วนตำบล กระทรวงมหาดไทย. 2543 : 29)

6.7.1 ร่วมคิดกำหนดความต้องการ องค์การบริหารส่วนตำบลต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนา หรือเป้าหมายของการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล กล่าวคือ เป็นการหล่อหลอมความต้องการของประชาชนที่หลากหลาย เพื่อกำหนดเป็นภาพแหล่งความสำเร็จที่ต้องการเกิดขึ้น ในอนาคตที่อยู่บนพื้นฐานความเป็นไปได้และสามารถแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนของประชาชน ได้อย่างแท้จริง

6.7.2 ร่วมจัดทำแผนพัฒนา หลังจากที่องค์การบริหารส่วนตำบล และประชาคมได้ร่วมกันคิดกำหนดวิสัยทัศน์ และยุทธศาสตร์ ซึ่งเปรียบเสมือนได้กำหนดจุดหมายที่จะเดินให้ถึงและกำหนดเส้นทางการเดินทางต่อไปก็จะเป็นการกำหนดวิธีการเดินไปสู่จุดหมายก็คือการกำหนดแผนงาน โครงการต่าง ๆ ซึ่งสามารถให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมได้ใน 2 ลักษณะ

1) องค์การบริหารส่วนตำบลควรแต่งตั้งผู้แทนชุมชน กลุ่มอาชีพ หรือกลุ่มอื่น ๆ เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลในการพิจารณาความเหมาะสมของแผนงาน โครงการ

2) องค์การบริหารส่วนตำบลควรเปิดโอกาสให้ชุมชนระดับหมู่บ้าน หรือกลุ่มต่าง ๆ ในท้องถิ่นได้เสนอแผนงาน โครงการที่สอดคล้องกับปัญหาความต้องการของกลุ่มหรือชุมชนนั้น เพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลได้พิจารณาเป็นข้อมูลในการกำหนดเป็นแผนงาน/โครงการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล

1. ให้ประชาชนได้รับรู้ ตรวจสอบและแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อแผนงาน โครงการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งระยะสั้นและระยะปานกลาง โดยการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนพัฒนา ก่อนจะเสนอให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบล พิจารณาให้ความเห็นชอบ ทั้งนี้รักษาสิทธิของประชาชนตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา 59

2. องค์การบริหารส่วนตำบล ต้องใช้แผนงานพัฒนาเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อตอบสนองปัญหาความต้องการของประชาชน และเพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติ สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล โดยใช้แผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นแนวทางการจัดทำกรทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี หรือเพิ่มเติม

3. ให้ประชาชนร่วมปฏิบัติติดตามและประเมินผลการนำแผนพัฒนาไปสู่การปฏิบัติโดยเฉพาะกิจกรรม/โครงการที่ต้องใช้งบประมาณ จะต้องผ่านกระบวนการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณและได้รับความเห็นชอบจากสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและได้รับการอนุมัติจากนายอำเภอก่อน

3.1 การร่วมปฏิบัติให้กลุ่มต่างๆ หรือประชาชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของการพัฒนาเข้าร่วมดำเนินการตามโครงการในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ สนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มต่าง ๆ ให้กลุ่มเป็นผู้ดำเนินการเอง

3.2 ให้ประชาชนได้ตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นให้เป็นไปด้วยความถูกต้อง โปร่งใส โดยให้ผู้แทนชุมชนตามข้อเสนอของประชามร่วมเป็นกรรมการ ในกระบวนการจัดซื้อ จัดจ้าง ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

3.3 การติดตามประเมินผล การเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมปฏิบัติงานทำให้ทราบความก้าวหน้าของโครงการปัญหา/อุปสรรคในการปฏิบัติงาน นอกจากนั้นหลังสิ้นปีงบประมาณองค์การบริหารส่วนตำบล ควรจัดประชุมประชาคมเพื่อชี้แจงผลการดำเนินงาน และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ประเมินผลประโยชน์ที่รับจริง

จากรูปแบบและขั้นตอนในการมีส่วนร่วมดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วม นั้นประชาชนสามารถมีส่วนร่วมได้หลายรูปแบบและหลายขั้นตอนทั้งในทางตรงและทางอ้อม ในขั้นตอนที่สำคัญ เช่น การกำหนดความต้องการการวางแผนการดำเนินการ การติดตามและ ประเมินผล ซึ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมนี้จะครอบคลุมในกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม

7. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมมี ดังนี้ (นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์. 2537 : 183)

7.1 ความศรัทธาที่มีต่อความเชื่อถือบุคคลสำคัญและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เช่น การลงแขก การบำเพ็ญประโยชน์ การสร้าง โบสถ์ วิหาร

7.2 ความเกรงใจที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือ หรือมีเกียรติยศ ตำแหน่ง การให้ ประชาชนเกิดความเกรงใจที่จะมีส่วนร่วมทั้ง ๆ ยังไม่มีความศรัทธาหรือความเต็มใจอย่างเต็ม เปี่ยมที่จะกระทำ เช่น ผู้ใหญ่ออกปากขอแรง ผู้น้อยก็ช่วยแรง

รีดเดอร์ (Reeders) ได้สรุปปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการรักษาการมีส่วนร่วมของ ประชาชน ไว้ 11 ประการ ดังนี้ (วิทยา บุญยะเวชชีวิน. 2543 : 6)

1. การปฏิบัติให้คล้อยตามความเชื่อพื้นฐาน กล่าวคือ บุคคลและกลุ่มบุคคลดู เหมือน จะเลือกแบบวิธีการปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องและคล้ายคลึงกับความเชื่อพื้นฐานของตนเอง

2. มาตรฐานคุณค่า บุคคลและกลุ่มบุคคลดูเหมือนจะปฏิบัติในลักษณะที่ สอดคล้อง ของตน

2.1 เป้าหมาย บุคคลและกลุ่มบุคคลดูเหมือนจะส่งเสริมปกป้องและรักษา เป้าหมายของตน

2.2 ประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา พฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล บางครั้ง มีรากฐานที่ผิดปกติธรรมดา

2.3 ความคาดหวัง บุคคลและกลุ่มบุคคลจะประพฤติดตามแบบที่ตน คาดหมายว่าจะต้องประพฤติในสถานการณ์เช่นนั้น ทั้งยังชอบปฏิบัติต่อผู้อื่นในลักษณะที่ตน คาดหวังจากผู้อื่นด้วยเช่นกัน

2.4 การมองแต่ตัวเอง บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่าง ๆ ด้วย ความรู้สึกที่ว่าตนเองควรกระทำเช่นนั้น

2.5 การบีบบังคับ บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความรู้สึกลัวว่าตนเอง ถูกบีบบังคับให้ทำ

2.6 นิสัยและประเพณี บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเรามีนิสัยชอบกระทำเมื่ออยู่ในสถานการณ์นั้น ๆ

2.7 โอกาส บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบการปฏิบัติของสังคมโดยเฉพาะ ในทางที่เกี่ยวข้องกับจำนวนและชนิดของโอกาส ซึ่งโครงการของสังคมเมื่ออำนวยความสะดวกเข้ามามีส่วนร่วมในการกระทำเช่นนั้นเท่าที่พวกเขาได้รับรู้มา

2.8 ความสามารถ บุคคลและกลุ่มบุคคล มักจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมบางอย่าง ที่ตนเห็นว่าสามารถทำในสิ่งที่ต้องการให้เขาทำในสถานการณ์เช่นนั้น

2.9 การสนับสนุน บุคคลและกลุ่มบุคคล มักจะเริ่มปฏิบัติเมื่อเขาารู้สึกว่าเข้าได้รับการสนับสนุนที่ดีพอให้กระทำการเช่นนั้น

จากแนวคิดของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้น ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานในองค์กรสามารถบรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นการร่วมคิดร่วมทำร่วมแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้น มีความแตกต่างกันกับการที่ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้วยเหตุนี้การวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลจึงต้องเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นแผนที่ตอบสนองต่อปัญหาความต้องการของประชาชนและประโยชน์สุขในชุมชน

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

1. ความหมายของการบริหารจัดการ

ธงชัย สันติวงษ์ (2543 : 21-22) กล่าวถึงลักษณะของงานบริหารจัดการไว้ 3 ด้าน คือ

1. ในด้านที่เป็นผู้นำหรือหัวหน้างาน งานบริหารจัดการ หมายถึง ภาระหน้าที่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ปฏิบัติตนเป็นผู้นำภายในองค์กร
2. ในด้านของภารกิจหรือสิ่งที่ต้องทำ งานบริหารจัดการ หมายถึง การจัดระเบียบทรัพยากรต่าง ๆ ในองค์กร และการประสานกิจกรรมต่าง ๆ เข้าด้วยกัน
3. ในด้านของความรับผิดชอบงานบริหารจัดการ หมายถึง การต้องทำให้งานต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยการอาศัยบุคคลต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2548 : 5) กล่าวไว้ว่า การบริหารจัดการ การบริหารการพัฒนา (Development administration) แม้กระทั่ง การบริหารการบริการ (Service administration) แต่ละคำมีความหมายคล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกันที่เห็นได้อย่างชัดเจนมีอย่างน้อย 3 ส่วน คือ หนึ่ง ล้วนเป็นแนวทางหรือวิธีการบริหารงานภาครัฐที่หน่วยงานของรัฐ และ/หรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ นำมาใช้ในการปฏิบัติราชการเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารราชการ สอง มีกระบวนการบริหารงานที่ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ การคิด (Thinking) หรือ การวางแผน (Planning) การดำเนินงาน(Acting) และการประเมินผล (Evaluating) และ สาม มีจุดหมายปลายทาง คือ การพัฒนาประเทศไปในทิศทางที่ประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคงเพิ่มขึ้น รวมทั้งทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สำหรับส่วนที่แตกต่างกัน คือ แต่ละคำมีจุดเน้นต่างกัน กล่าวคือ การบริหารจัดการเน้นเรื่องการนำแนวคิดการจัดการของภาคเอกชนเข้ามาใช้ในการบริหารราชการ เช่นการมุ่งหวังผลกำไร การแข่งขัน ความรวดเร็ว การตลาด การประชาสัมพันธ์ การจูงใจด้วยค่าตอบแทน การลดขั้นตอน และการลดพิธีการ เป็นต้น ในขณะที่การบริหารการพัฒนาให้ความสำคัญเรื่องการบริหารรวมทั้งการพัฒนา นโยบาย แผน แผนงาน โครงการ (Policy Plan Program Project) หรือกิจกรรมของหน่วยงานของรัฐ ส่วนการบริหารการบริการเน้นเรื่องการอำนวยความสะดวกและการให้บริการแก่ประชาชน

การบริหารจัดการมีวิธีการกำหนด โครงสร้างของการบริหารตามหลักของทฤษฎี โดยเป็นการศึกษาวิธีการที่จะกำหนดโครงสร้างขององค์กรเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และ ประสิทธิภาพในการทำงานตามสายการบังคับบัญชาของหน่วยงานในองค์กร ตามนโยบาย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ซึ่งการจัดการเชิงบริหาร (Administrative management) เป็นกระบวนการจัดการ การทำงานขั้นพื้นฐานที่ผู้ปฏิบัติงานบริหารมีอยู่ในทุกระดับของการบริหาร และในองค์กรต้องปฏิบัติเพื่อนำองค์กรไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ และได้มีทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการจัดการหรือการบริหารไว้ได้แก่

หลักการจัดการ เพื่อช่วยให้ผู้บริหารสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งแนะนำว่าควรใช้หลักการนี้อย่างยืดหยุ่น ความท้าทายจึงอยู่ที่ว่าผู้บริหารจะใช้หลักการเหล่านี้เมื่อใด และอย่างไร รายละเอียดของหลักการทั้ง 14 ข้อ มีดังนี้ (ตุลา มหาพสุธานนท์. 2545 : 60-61)

1. การแบ่งงานกันทำ (Division of work) โดยการเพิ่มการแบ่งงานกันทำตามความสามารถ หรือความถนัด (Specialization) ในงานแต่ละงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ

2. อำนาจหน้าที่ (Authority) ผู้บริหารมีสิทธิที่จะสั่งการ และมีอำนาจที่จะบังคับให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตามคำสั่งนั้นๆ

3. เอกภาพการสั่งการ (Unity of command) ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาควรรับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว

4. วินัย (Discipline) ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาควรให้ความเคารพ และเชื่อฟังในข้อกำหนดและนโยบายขององค์กร

5. เอกภาพในทิศทาง (Unity of direction) งานแต่ละงานในแต่ละกลุ่ม หรือแต่ละฝ่ายควมปฏิบัติงายภายใต้แผนและการอำนวยการเดียวกัน

6. ผลประโยชน์ส่วนตัวขึ้นกับผลประโยชน์ส่วนรวม (Subordination of individual interests to general interest) นั่นคือ ผลประโยชน์ทางสังคมควรมาก่อนในอันดับแรก ผลประโยชน์ขององค์กรในลำดับที่สอง และผลประโยชน์ของแต่ละบุคคลหรือกลุ่มคนมาเป็นอันดับสุดท้าย

7. ผลตอบแทน (Remuneration) คนงานควรได้รับผลตอบแทนอย่างยุติธรรม ผลตอบแทนนั้นต้องเป็นที่ยอมรับได้ทั้งคนงานและองค์กร

8. รวมอำนาจ (Centralization) เพิ่มบทบาทของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาในกระบวนการตัดสินใจ คือ การกระจายอำนาจ (Decentralization) ในขณะที่หากลดบทบาทด้านนี้ลงจะเป็นการรวมอำนาจไว้ที่ศูนย์กลาง (Centralization) ผู้บริหารที่มีความสามารถต้องตัดสินใจอย่างถูกต้องว่าสถานการณ์ใดควรรวมอำนาจ และสถานการณ์ใดควรกระจายอำนาจ

9. สายการบังคับบัญชา (Scalar chain) ควรกำหนดสายการบังคับบัญชาแต่ละหน่วยงานในองค์กรให้ชัดเจนไม่เหลื่อมล้ำ ซ้ำซ้อน หรือ คลุมเครือ ซึ่งสายการบังคับบัญชานี้จะสัมพันธ์กับการสื่อสารในองค์กรด้วย

10. ระเบียบ (Order) ทุกสิ่งทุกอย่างควรมีระเบียบแบบแผน การบรรจุลูกจ้างเข้าทำงานควรคำนึงถึงคุณสมบัติ และองค์กรควรจัดให้บุคคลทำงานที่เหมาะสมกับตน

11. ยุติธรรม (Equity) ผู้บริหารควรบังคับบัญชาด้วยความเมตตากรุณา และยุติธรรมต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา

12. ความมั่นคง (Stability of tenure of personnel) อัตราการออกจากงานสูงให้เห็นถึงความไร้ประสิทธิภาพของผู้บริหารและองค์กร ผู้บริหารควรสร้างความรู้สึกในเรื่องความมั่นคงในหน้าที่การงานให้แก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา เพื่อลดอัตราการออกจากงานให้น้อยลง

13. การริเริ่ม (Initiative) ผู้ใต้บังคับบัญชาควร ได้รับโอกาสในการออกแบบ และ
ดำเนินการตามแผนด้วยตนเอง

14. ความสามัคคี (Esprit de corps) เพื่อให้การทำงานเป็นทีมประสบความสำเร็จ
การส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะเพื่อให้เกิดเอกภาพทั้งองค์การ

จากหลักการจัดการดังกล่าว ทำให้ทราบได้ว่า ในการบริหารงานให้ประสบ
ความสำเร็จต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบหลายอย่าง เช่น การแบ่งงานกันทำตามความถนัด
ของผู้ปฏิบัติงานเพื่อให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การปฏิบัติตามคำสั่งของ
ผู้บังคับบัญชาที่เป็นคำสั่งตามอำนาจหน้าที่การทำงาน คนในองค์กรก็ต้องมีการปฏิบัติตาม
กฎระเบียบขององค์กรตามข้อกำหนดขององค์กร หรือการสร้างความรู้สึกร่วมกันในงานที่การ
งานให้กับผู้ปฏิบัติงาน การสร้างความรักและสามัคคีกันภายในองค์กร รวมไปถึงการให้รางวัล
ผลตอบแทนการปฏิบัติงานของพนักงานในองค์กรเพื่อก่อให้เกิดความจงรักภักดีต่อองค์กรของ
พนักงาน

จากการศึกษาสรุปได้ว่า การบริหารจัดการ หมายถึงการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม
บุคคลที่ร่วมมือกันทำกิจกรรม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง
ร่วมกัน โดยใช้กระบวนการบริหารจัดการและทรัพยากรต่างๆ ให้เกิดประสิทธิผล และ
ประสิทธิภาพสูงสุด ดังนั้นการบริหารจัดการ จึงเป็นวิธีการที่เหมาะสมในการดำเนินกิจกรรม
ของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงที่ร่วมมือกันทำเพื่อให้ในเขตองค์การ
บริหารส่วนตำบลกำแพงมีการบริหารจัดการที่ดี

2. หลักปฏิบัติในการบริหาร

หลักการบริหาร ได้มีนักวิชาการเสนอความคิดเห็นไว้ ดังนี้

2.1 แนวคิดกระแสหลักของการปฏิบัติการบริหารองค์การของตนเองเพื่อต่อสู้
กับภาวะเศรษฐกิจ มีดังนี้ (กิตติ บุญนาค. 2543 : 159-160)

2.1.1 ต้องยึดหลักการกระจายอำนาจ

2.1.2 ต้องกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ ตลอดจนขอบเขตของอำนาจของ
บุคลากรให้ชัดเจน

2.1.3 ต้องกำหนดโครงสร้างการจัดองค์กรใหม่ให้กะทัดรัด คล่องตัว ต่อการ
ปฏิบัติงาน

2.1.4 ต้องกำหนดช่องควบคุมระหว่างผู้บังคับบัญชา และผู้ใต้บังคับบัญชา
ให้มีสัดส่วนที่เหมาะสม

2.1.5 ต้องจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ภายในองค์กรภายใต้หลักของการระดมความคิด

2.2 หลักการบริหาร ควรประกอบด้วย หลักเกณฑ์ต่าง ๆ 14 ประการ ดังนี้ (Fayol, 1949 : 310)

2.2.1 หลักการแบ่งงาน (Division of work) ซึ่งสอดคล้องกับหลักการจัดการแบบวิทยาศาสตร์ (scientific management)

2.2.2 การกำหนดอำนาจหน้าที่ (Authority) และความรับผิดชอบ (Responsibility) ควรจะได้สัดส่วนกัน

2.2.3 เอกภาพในการบังคับบัญชา (Unit of command) คือภายในโครงสร้างขององค์กรหนึ่ง ๆ จะประกอบด้วยหน่วยงาน ผู้ปฏิบัติงานและผู้ใต้บังคับบัญชาจำนวนมากตามหลักเอกภาพในการบังคับบัญชาผู้ปฏิบัติงานและผู้ใต้บังคับบัญชา ควรมีผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียวเพื่อหลีกเลี่ยงข้อขัดแย้งในการปฏิบัติตามคำสั่ง

2.2.4 เอกภาพในการอำนวยการ (Unit of direction) หมายถึง เอกภาพของทิศทางในการปฏิบัติงานที่มีวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติงานร่วมกัน มีผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว มีแผนการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกัน

2.2.5 หลักการรวมอำนาจไว้ที่ศูนย์กลาง (centralization of authority) เพื่อให้สอดคล้องกับหลักเอกภาพในการบังคับบัญชา และเอกภาพในการอำนวยการ

2.2.6 หลักการบังคับบัญชาที่ต่อเนื่องกันเป็นลูกโซ่ (scalar chain) คืออำนาจในการบังคับบัญชาจะลดหลั่นลงมาเป็นลำดับตามสายการบังคับบัญชา จากระดับสูงลงมาสู่ระดับล่าง

2.2.7 องค์กรจะต้องมีวินัย (Discipline) เพื่อเป็นกฎข้อบังคับในการปกครองและควบคุมพฤติกรรมของคนในองค์กร

2.2.8 องค์กรจะต้องมีระเบียบ (order) เป็นหลักในการปฏิบัติงาน

2.2.9 ผู้ปฏิบัติงานจะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว

2.2.10 ผลประโยชน์ตอบแทนในรูปของเงินเดือนซึ่งควรได้สัดส่วนกับผลการปฏิบัติงานที่กระทำเพื่อให้เกิดความพอใจทั้งสองฝ่าย คือองค์กรและผู้ปฏิบัติงาน

2.2.11 องค์กรจะต้องมีความยุติธรรมและเสมอภาค

2.2.12 องค์การจะต้องสร้างความมั่นคงในชีวิตการทำงาน (security of tenure) ให้กับผู้ปฏิบัติงาน

2.2.13 องค์การจะต้องสนับสนุนความคิดริเริ่มส่วนบุคคล

2.2.14 ผู้ปฏิบัติงานควรทำงานร่วมกันในลักษณะเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน (Esprit de corps) คือมีความจงรักภักดี มีความจริงใจ และสุจริตใจต่อกันและกัน เพื่อประโยชน์ขององค์การ โดยส่วนรวม

3. ทฤษฎีการบริหารจัดการ (Administrative Management)

นักบริหารและนักอุตสาหกรรมชาวฝรั่งเศส (พรณี ราชคม. 2548 : 32) ได้คิดทฤษฎีการบริหารจัดการขึ้นเมื่อ ค.ศ.1916 โดยเน้นถึงเกณฑ์การบริหารที่เป็นสากลอันจะนำไปใช้กับการบริหาร ทุกอย่างได้อย่างกว้างขวาง เริ่มแรกเขาได้ตีความหมายการบริหารว่ามี ส่วนประกอบของปัจจัย 5 ประการ คือ การวางแผน การจัดองค์กร การสั่งการ การประสานงาน และการควบคุมงาน หลังจากนั้นจึงได้เสนอหลักการเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารไว้ 14 ประการ คือ

1. จัดแบ่งงานตามความชำนาญอย่างมีสัดส่วน
2. กำหนดอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบไว้ให้ชัดเจน
3. ต้องมีวินัย เพื่อเป็นหลักในการทำงานให้ราบรื่น
4. ต้องมีเอกภาพในการบังคับบัญชา เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชารู้ว่าใครเป็นผู้บังคับบัญชา และเป็นผู้สั่งการ
5. ให้มีเอกภาพในการอำนวยการ เพื่องานดำเนินไปตามแผนและบรรลุวัตถุประสงค์
6. ให้ผู้ปฏิบัติยึดผลประโยชน์ส่วนตัวรองจากประโยชน์ส่วนรวม
7. ให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคนได้รับค่าตอบแทน
8. ให้มีการรวมอำนาจไว้ส่วนกลาง
9. จัดให้มีสายการบังคับบัญชา
10. ให้มีระเบียบข้อบังคับอย่างเคร่งครัดเพื่อให้งานอยู่ในกรอบ
11. ให้มีความเสมอภาคในการจัดหน่วยงาน
12. ผู้บริหารต้องสร้างความมั่นใจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา
13. ผู้บริหารต้องมีความคิดริเริ่มในการทำงาน
14. ผู้บริหารต้องรู้จักสร้างทีมงาน

จากหลักการการบริหารจึงเป็นการดำเนินการร่วมกันของกลุ่มบุคคลเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

1. ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

วิญญู อังคนารักษ์ (2518 : 4 ; อ้างถึงใน สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, 2539 : 14) ให้ความหมายไว้ว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองในรูปลักษณะการกระจายอำนาจบางอย่าง ซึ่งรัฐได้มอบหมายให้ท้องถิ่นทำเอง เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีโอกาสปกครองและบริหารท้องถิ่นด้วยตนเอง เพื่อสนองความต้องการการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ให้ดำเนินไปอย่างประหยัด มีประสิทธิภาพ และประเมิณผลตรงกับความต้องการของประชาชนโดยมีงบประมาณของตนเอง และมีอิสระในการบริหารพอสมควร

พรชัย เทพปัญญา (2541 : 1) ได้ให้ความหมายว่า การปกครองท้องถิ่น คือ อำนาจหน้าที่ที่จะกำหนด และการบริหารกิจการภายในเขตพื้นที่ที่กำหนด และอาณาเขตของพื้นที่ที่ทว่านี้อยู่ภายในประเทศ และมีขนาดเล็กกว่าประเทศ และได้อธิบายเพิ่มเติมว่าการปกครองท้องถิ่น คือ การบริหารทางการเมืองของหน่วยย่อยของพื้นที่ และประชาชนของประเทศซึ่งมีขนาดเล็กที่สุด

วุฒิสาร ตันไชย (2547 : 1) ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นว่า “การปกครองที่รัฐกลางหรือส่วนกลางได้กระจายอำนาจ ไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นซึ่งเป็องค์กรที่มีสิทธิตามกฎหมาย มีพื้นที่ และประชาชนเป็นของตนเอง และองค์กรดังกล่าวต้องมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม”

ลิขิต ธีรเวคิน (2548 : 36) ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นว่า เป็นการปกครองโดยวิธีการซึ่งหน่วยการปกครองในท้องถิ่นได้มีการเลือกตั้งผู้ทำหน้าที่ปกครองโดยอิสระ และได้รับอำนาจโดยอิสระ โดยความรับผิดชอบซึ่งตนสามารถที่จะใช้ได้โดยปราศจากการควบคุมของหน่วยการปกครองส่วนภูมิภาคและส่วนกลาง แต่การปกครองท้องถิ่นยังอยู่ภายใต้บทบังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศ มิใช่ได้ว่าได้กลายเป็นรัฐอธิปไตยไป

โกวิทช์ พวงงาม (2550 : 17) ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นว่า “องค์กรหนึ่งมีอาณาเขตของตนเอง มีประชากรตามที่หลักเกณฑ์กำหนด มีอำนาจและมีอิสระในการ

ปกครองตนเอง มีการบริหารการคลังของตน โดยมีหน้าที่ให้บริการในด้านต่างๆ แก่ประชาชน ซึ่งประชาชนในพื้นที่ดังกล่าว จะมีส่วนร่วมในการบริหารและปกครองตนเองด้วยตนเอง”

วิท (Wit, 1961 : 1-2 อ้างถึงใน ชวงศ์ ฉายะบุตร, 2539 : 3) ได้ให้ความหมายของการปกครองปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยงานปกครองท้องถิ่นสร้างโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่น ได้มีอำนาจในการปกครองท้องถิ่นร่วมกันทั้งหมด หรืออำนาจบางส่วนในการบริหารท้องถิ่น ตามหลักที่ว่าถ้าอำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้วรัฐบาลของท้องถิ่นก็ย่อมเป็นรัฐบาลของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน ดังนั้น การบริหารการปกครองท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีองค์กรของตนเองอันเกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลาง โดยให้องค์กรที่มีได้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาลกลาง มีอำนาจในการตัดสินใจและบริหารงานภายในท้องถิ่นในเขตอำนาจของตน

เดเนียล วิท (Danial Wit, 1967 : 101-103) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจ หรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่น ได้มีอำนาจการปกครองร่วมกันทั้งหมด หรือเพียงบางส่วนในการบริหารท้องถิ่นตามหลักการที่ว่าถ้าอำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลของท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีองค์กรของตนเอง อันเกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลาง โดยให้องค์กรอันมีได้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาล มีอำนาจในการตัดสินใจและบริหารงานภายในเขตอำนาจของตน

จากความหมายการปกครองท้องถิ่นที่กล่าวมาในข้างต้น สรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐได้มอบอำนาจหรือกระจายอำนาจการปกครองให้ท้องถิ่นเป็นผู้ดูแลกันเอง และดำเนินการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกันเอง เพื่อสนองความต้องการการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นนั้น และสร้างโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีอำนาจในการตัดสินใจในการปกครองท้องถิ่นร่วมกัน แต่อยู่บนพื้นฐานที่รัฐต้องควบคุมความเป็นอิสระตามความเหมาะสม และควบคุมให้ปฏิบัติตามนโยบายของรัฐด้วย

2. ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

การปกครองของรัฐไม่ว่ารัฐใดในโลก และยุคใดสมัยใดก็ตามมีอยู่สองประการที่ขาดไม่ได้ คือ การรักษาความมั่นคงของรัฐและอำนวยความผาสุกแก่ประชาชนซึ่งถือว่าเป็นวัตถุประสงค์อันยิ่งใหญ่ ทุกรัฐจะมีวิธีการใฝ่หาให้บรรลุซึ่งวัตถุประสงค์ดังกล่าวทุกวิถีทางแต่เนื่องจากโดยทั่วไปแล้วดินแดนของรัฐจะมีขอบเขตกว้างใหญ่ไพศาลและมีพลเมืองพำนักอาศัย

บริหารท้องถิ่น เกิดความรับผิดชอบ และวางแผนต่อประโยชน์อันพึงมีต่อท้องถิ่นที่ตนอยู่ อาศัยอันจะนำมาซึ่งความศรัทธาเลื่อมใสในระบบประชาธิปไตยในที่สุดโดยประชาชนใช้ดุลพินิจในการเลือกผู้แทนที่เหมาะสม สำหรับผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเข้าไปบริหารกิจการท้องถิ่น ประชาชนจึงเกิดความคุ้นเคยในการใช้สิทธิและหน้าที่ของพลเมือง ซึ่งนำมาสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติต่อไป

2.2.2 การปกครองท้องถิ่นทำให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักการปกครองตนเอง (Self government) กล่าวคือ การปกครองตนเองมิใช่การปกครองอันเกิดจากคำสั่งเบื้องบน แต่เกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆเอง โดยเลือกบุคคลขึ้นมาบริหารงานของท้องถิ่นเอง ซึ่งถือว่าเป็นการปกครองตนเองโดยประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง

2.3 การปกครองท้องถิ่นจึงมีความสำคัญหลายประการดังนี้
(พีรสิทธิ์ คำนวณศิลป์, 2543 : 95)

2.3.1 การปกครองท้องถิ่นจะช่วยให้การแก้ปัญหาการปกครองสัมฤทธิ์ผลอย่างแท้จริง เพราะประชาชนรู้ปัญหาและเป็นผู้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น และการแก้ปัญหานั้นย่อมได้ผลเพราะประชาชนรู้ปัญหาดีกว่าบุคคลอื่นเนื่องจากใกล้ชิดเหตุการณ์

2.3.2 การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นของตนเองเท่ากับการฝึกฝนรู้จักการเรียนรู้การปกครองระดับชาติไปในตัว กล่าวอีกนัยหนึ่งการปกครองท้องถิ่นจะเป็นสถาบันฝึกสอนให้ประชาชนเรียนรู้การปกครองระดับชาติซึ่งอำนวยในการพัฒนาการทางการเมืองไปในตัว กล่าวอีกนัยหนึ่งการปกครองท้องถิ่นจะเป็นสถาบันฝึกสอนให้ประชาชนเรียนรู้การปกครองระดับชาติ ซึ่งอำนวยการพัฒนาการทางการเมืองไปในตัว

1) การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระทางด้านการเงินและกำลังเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลไปได้ส่วนหนึ่ง

2) การปกครองท้องถิ่นที่เข้มแข็งและบริหารงานมีประสิทธิภาพจะทำให้ประชาชนมีความรู้สึกเชื่อมั่นและศรัทธาต่อท้องถิ่น ประชาชนจะรู้สึกว่ามีคามผูกพันและมีส่วนได้เสียความสำนึกเช่นนี้จะสร้างสรรค์พลเมืองที่รับผิดชอบ (Responsible citizens) ให้แก่ประเทศชาติเป็นส่วนร่วม

3) การปกครองท้องถิ่นเป็นรากแก้วของการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองตนเอง

จากความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น จึงสรุปได้ว่าการปกครองท้องถิ่นมีความสำคัญคือเป็นการปูพื้นฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตยและเรียนรู้การปกครองตนเอง เป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลและประชาชนในท้องถิ่นได้หาทางสนองแก้ไขปัญหาด้วยตัวเอง ด้วยกลไกการบริหารต่างๆ ความสำคัญนี้จึงเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ

3. องค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่น

ประธาน คงฤทธิศึกษากร (2537 : 32) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของการปกครองท้องถิ่นไว้ดังนี้

3.1 หน่วยการปกครองท้องถิ่นได้รับการจัดตั้งขึ้น โดยผลแห่งกฎหมายหน่วยการปกครองนั้นๆจะมีสภาพเป็นนิติบุคคล

3.2 หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นต้องไม่อยู่ในสายบังคับบัญชา (Hierarchy) ของหน่วยงานทางราชการ เพราะต้องเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจปกครองตนเอง (Autinomy)

3.3 หน่วยการปกครองท้องถิ่นจัดตั้งขึ้นต้องมาจากการเลือกตั้ง(Election) โดยประชาชนในท้องถิ่น เพื่อแสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน (Political Paticipation)

3.4 หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้(Revenul) โดยการขออนุญาตจากรัฐเพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้นำมาทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า

3.5 หน่วยการปกครองท้องถิ่น ควรมีอำนาจในการกำหนดนโยบาย และมีการควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนตามครรลองของการปกครองที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองอย่างแท้จริง

3.6 หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นๆควรมีอำนาจในการออกข้อบังคับเพื่อกำกับให้มีการปฏิบัติตามนโยบายหรือความต้องการของท้องถิ่นได้ แต่ทั้งนี้ข้อบังคับที่ล่วงยอมไม่ขัดต่อกฎหมาย หรือข้อบังคับอื่นใดของรัฐ

3.7 หน่วยการปกครองท้องถิ่นเมื่อได้รับการจัดตั้งแล้ว ยังอยู่ในความรับผิดชอบ และอยู่ในการกำกับดูแลของรัฐ เพื่อประโยชน์และความมั่นคงแห่งรัฐและประชาชนใน ส่วนรวม

จากแนวคิดดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหลักสำคัญในการกระจายอำนาจทางการเมือง การเมือง เศรษฐกิจและสังคม โดยการเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินการปกครองตนเองเป็นการแบ่ง

เขาระของรัฐบาลและประชาชนในท้องถิ่นได้หาทางสนองแก้ไขปัญหาด้วยตัวเอง ด้วยกลไกการบริหารต่างๆ เนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ และโดยนัยนี้จะเกิดองค์การทำหน้าที่ ปกครองท้องถิ่น โดยคนในท้องถิ่นนั้น ๆ ทั้งนี้มีความเป็นอิสระในการบริหารงาน แต่รัฐบาลต้องควบคุมด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสม จะปราศจากการควบคุมของรัฐไม่ได้ สิ่งสำคัญประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นของตนเองด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นที่รัฐบาลจัดตั้งขึ้น หลังสุดถือเป็นหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งรัฐบาลได้กระจายอำนาจการบริหารให้แก่คนในท้องถิ่นให้สามารถมีอิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินการคลัง และมีหน้าที่อื่น ๆ ตามที่มีกฎหมาย ซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 หมวด 9 ว่าด้วย การปกครองท้องถิ่น บัญญัติให้ท้องถิ่นมีอิสระในการบริหารงาน ตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ท้องถิ่นใดที่ต้องการปกครองตนเองก็มีสิทธิได้รับ การจัดตั้งเป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และกำหนดอำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกัน ซึ่งมีกฎหมายกำหนด โดยคำนึงถึงหลักการกระจายอำนาจให้้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหลักสำคัญ

1. ประวัติการจัดตั้ง

กระทรวงมหาดไทยได้ออกคำสั่งที่ 222/2499 เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน พ.ศ. 2499 เรื่อง ระเบียบบริหารราชการส่วนตำบลและหมู่บ้าน โดยกำหนดให้มีการจัดตั้งสภาตำบลให้แล้วเสร็จภายในสามเดือน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารราชการของสภาตำบลและช่วยสร้างความเจริญให้ท้องถิ่น หลังจากนั้นรัฐบาลได้ประกาศพระราชบัญญัติระเบียบราชการส่วนตำบล พ.ศ. 2499 จัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นเป็นหน่วยราชการบริหารส่วนท้องถิ่นอย่างสมบูรณ์ คือ มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีรายได้และรายจ่ายของตนเอง สามารถดำเนินกิจการได้อย่างอิสระ องค์การบริหารส่วนตำบลได้จัดตั้งเพียง 59 แห่ง ต้องยุบเลิกไป เพราะการทำงาน ไม่มีประสิทธิภาพ (สถาบันดำรงราชานุภาพและกรมการปกครอง. 2539 : 45)

ในปี พ.ศ. 2509 รัฐบาลได้ออกคำสั่งที่ 275/2509 เมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2509 เรื่องระเบียบบริหารราชการตำบลและหมู่บ้าน (ฉบับที่ 2) จัดตั้งสภาตำบลในรูปแบบใหม่โดยปรับปรุงสภาตำบลให้มีลักษณะคล้ายสภาท้องถิ่นในระบอบประชาธิปไตยแต่ไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล การดำเนินการไม่ทั่วถึงทั่วประเทศ เนื่องจากมีงบประมาณจำกัดจึงให้ใช้บังคับใช้เฉพาะบางตำบลที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้ส่วนตำบลอื่น ๆ ให้ใช้ระเบียบบริหารราชการส่วนตำบลและหมู่บ้านตามคำสั่ง 222/499 ต่อมาในปี พ.ศ. 2515 คณะปฏิวัติมีสภาตำบล แต่ไม่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบล และตามประกาศนี้ได้ยกเลิกพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ. 2499 รวมทั้งฉบับที่ 2 พ.ศ. 2509 นอกจากนี้ยังให้โอนทรัพย์สิน หนี้ และสิทธิขององค์การบริหารส่วนตำบลไปเป็นของจังหวัด เมื่อ พ.ศ. 2537 สมัยรัฐบาลนายชวน หลีกภัย ได้ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการจัดระเบียบบริหารส่วนตำบล จึงได้ออกพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 รวมทั้งแก้ไขเพิ่มเติมถึง ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546 เพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน

2. หลักเกณฑ์การจัดตั้ง

ในการจัดตั้ง องค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ได้มีการจัดตั้งตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 จำนวน 617 แห่ง ได้มีการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลเพิ่มขึ้นเรื่อยจนถึงปัจจุบันมีจำนวนทั้งสิ้น 6,744 แห่ง ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับ 3 พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้มีการยุบรวมองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้ (กรมการปกครอง. 2547 : 19-20)

2.1 องค์การบริหารส่วนตำบลอาจรวมกับ องค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีเขตติดต่อกันภายในอำเภอเดียวกัน ได้ ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในเขตตำบลนั้น

2.2 องค์การบริหารส่วนตำบลอาจรวมกับหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่มีเขตติดต่อกันภายในอำเภอเดียวกัน ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในเขตตำบลนั้น

2.3 องค์การบริหารส่วนตำบลใดมีจำนวนประชากรทั้งหมดไม่ถึง 2,000 คน เป็นเหตุไม่สามารถบริหารงานพื้นที่นั้นให้มีประสิทธิภาพได้ ให้กระทรวงมหาดไทยประกาศยุบองค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าว โดยให้รวมพื้นที่เข้ากับองค์การบริหารส่วนตำบลอื่นที่มีเขตติดต่อกันภายในอำเภอเดียวกัน

2.4 หรือให้หน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่มีเขตติดต่อกันภายในอำเภอเดียวกัน ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในเขตตำบลนั้น

ต่อมาพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546 ได้กำหนดเพิ่มเติมให้ สภาตำบลที่มีรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันเป็นเวลา 3 ปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 150,000 บาท ก็อาจจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้ ทั้งนี้เพื่อให้มีความสัมพันธ์กับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และเป็นไปตาม พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลจะสามารถจัดตั้งได้จะต้องมาจากสภาตำบลที่มีรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปี เฉลี่ยต่ำกว่าปีละ 150,000 บาท หรือตามเกณฑ์รายได้เฉลี่ยที่มีการเปลี่ยนแปลง ต้องจัดทำเป็นประกาศกระทรวงมหาดไทย และประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา โดยในประกาศให้ระบุชื่อและขอบเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ด้วย

3. อำนาจหน้าที่ตามโครงสร้างหน้าที่

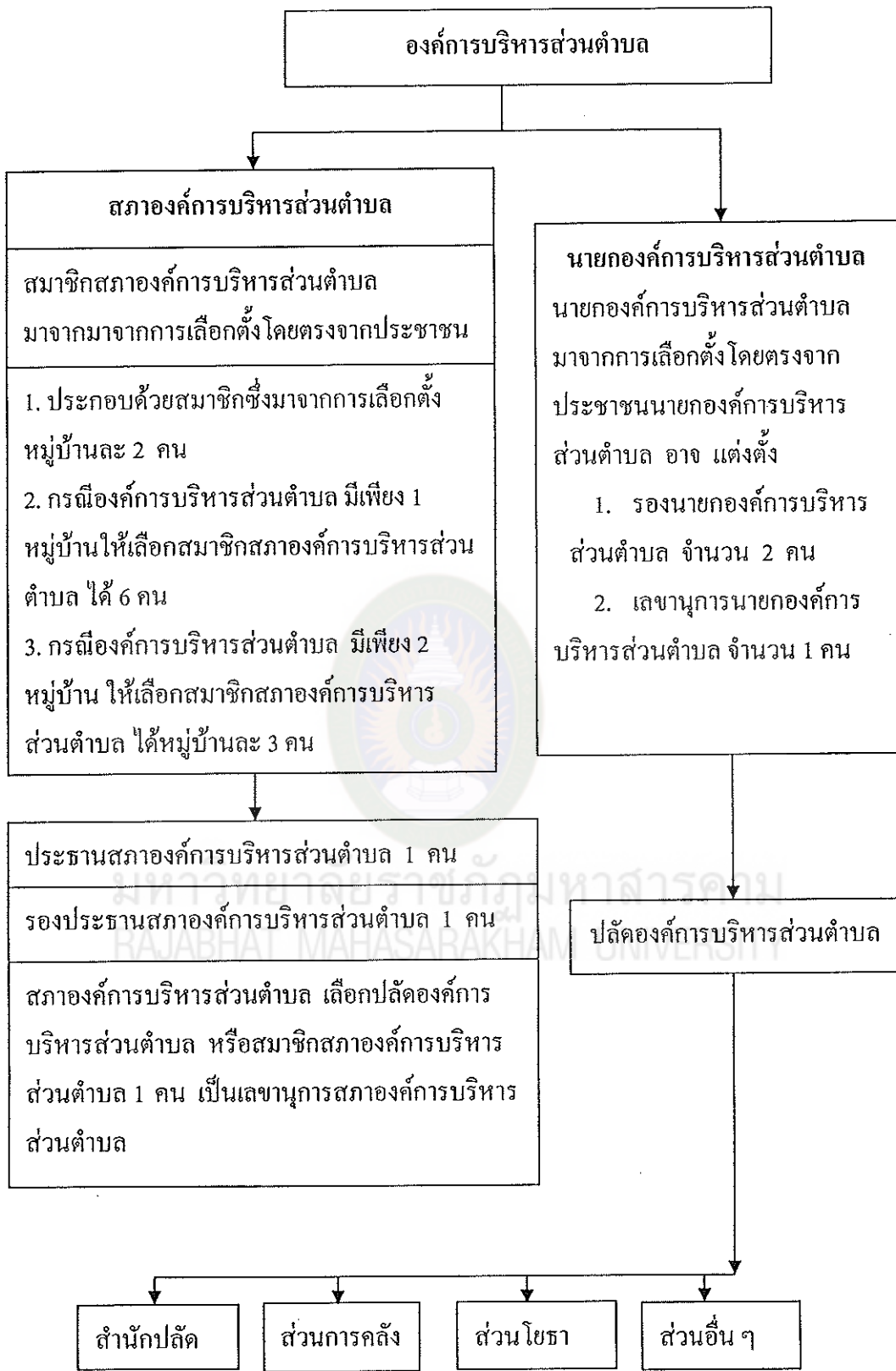
3.1 สภาองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นฝ่ายนิติบัญญัติที่ประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในหมู่บ้านในตำบลนั้น ๆ หมู่บ้านละ 2 คน ถ้าองค์การบริหารส่วนตำบลใดมี 2 หมู่บ้าน ให้มีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้หมู่บ้านละ 3 แต่ถ้าองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียง 1 หมู่บ้าน ให้มีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้หมู่บ้านละ 6 คน ในสภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นจะประกอบด้วย ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน และเลขาธิการสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน ซึ่งมาจากการเลือกจากสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีหน้าที่ในการให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบล พิจารณา และให้ความเห็นชอบร่างข้อบังคับตำบล ร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ควบคุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริการบริหารให้เป็นไปตามนโยบาย แผนพัฒนาตำบล กฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับของทางราชการ โดยมีวาระในการดำรงตำแหน่ง คราวละ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง

3.2 คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีจำนวน 4 คน ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน ที่มีจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 2 คน เลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน ซึ่งรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล มาจากแต่งตั้งจากนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี ไม่เกิน 2 สมัยติดต่อกัน มีหน้าที่ในการบริหารพัฒนา บริหารงานทั้งหมด ทั้งบริหารพัฒนาตำบล บริหารงานบุคคล กำหนดนโยบาย วางแผนการพัฒนาตำบลจัดทำงบประมาณรายจ่าย ต้องรายงานผลการปฏิบัติงานตามนโยบายไว้ในทุกปี และปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ทางราชการมอบหมาย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แผนภาพที่ 1 โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล

ที่มา : พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546

4. การบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล

การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด มีปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้บังคับบัญชาในส่วนราชการ มีพนักงานส่วนตำบลซึ่งเป็นราชการประจำ และมีลูกจ้างจำนวนตามโครงสร้างตามกรอบ อัตราค่าจ้าง เป็นไปตามขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งกำหนดไว้ 3 ขนาด คือ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก โดยมีกรอบการพิจารณาจากรายได้ พื้นี่ และประชากรใน พื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเกณฑ์ในการพิจารณากรอบอัตราค่าจ้าง แบ่งการบริหาร ออกเป็น ดังนี้

4.1 สำนักปลัดงานองค์การบริหารส่วนตำบล รับผิดชอบงานบริหารทั่วไปงานธุรการ งานการเจ้าหน้าที่ งานสวัสดิการของพนักงานส่วนตำบล และลูกจ้าง งานการประชุม งานนโยบายและแผน งานกฎหมายและคดี งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย งานกิจการสภา และงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

4.2 ส่วนการคลัง รับผิดชอบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเบิกเงิน การฝากเงินการเก็บรักษาเงิน การตรวจเงิน และอื่น ๆ โดยมี ฝ่ายการเงิน ฝ่ายงานบัญชี ฝ่ายงานพัฒนาและจัดเก็บรายได้ ฝ่ายทะเบียนทรัพย์สินและพัสดุ และงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

4.3 ส่วนโยธา รับผิดชอบเกี่ยวกับงานสำรวจ ออกแบบ ประมาณการราคา ค่าใช้จ่ายในโครงการ งานควบคุมอาคาร โดยมีฝ่ายก่อสร้าง ฝ่ายออกแบบและควบคุมอาคาร ฝ่ายประสานสาธารณูปโภค และฝ่ายผังเมือง และงานอื่น ๆ ที่ได้เกี่ยวข้อง หรือได้รับมอบหมาย

4.4 ส่วนอื่น ๆ เช่น ส่วนสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม รับผิดชอบเกี่ยวกับงานสาธารณสุขทั้งหมด โดยมีฝ่ายอนามัยและสิ่งแวดล้อม ฝ่ายส่งเสริมสุขภาพและสาธารณสุข ฝ่ายรักษาความสะอาด ฝ่ายควบคุมและจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม ฝ่ายควบคุมโรค และฝ่ายบริการสาธารณสุข และงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย ส่วนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รับผิดชอบเกี่ยวกับการศึกษา คือ ฝ่ายส่งเสริมกิจการโรงเรียน และฝ่ายศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย ส่วนส่งเสริมสวัสดิการสังคม รับผิดชอบเกี่ยวกับ การบริการด้านสวัสดิการ และพัฒนาชุมชน การสังคมสงเคราะห์ และฝ่ายส่งเสริมอาชีพและพัฒนาสตรี และงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือได้รับมอบหมาย ส่วนส่งเสริมการเกษตร รับผิดชอบเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรและทางสัตวศาสตร์ การศึกษา ค้นคว้า ทดลอง และวิเคราะห์ วิจัยทางการเกษตร เช่น การเพาะปลูก การปรับปรุงบำรุงพันธุ์พืชและ

สัตว์ การขยายพันธุ์พืชและสัตว์ การคัดสรรพันธุ์ที่ต้านทานโรค การกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ การ
จัดสวน การควบคุมการใช้วัตถุมีพิษและปุ๋ยเคมี การให้คำปรึกษาในการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์
ๆ และงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือได้รับมอบหมาย

5. อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและ
องค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546 กำหนดไว้ดังนี้

5.1 อำนาจหน้าที่ทั่วไป

ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537
แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546 มาตรา 66 องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่
พัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

5.1.1 หน้าที่ที่กฎหมายบังคับให้ทำ

มาตรา 67 ภายใต้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบล มี
หน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

1) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
2) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้ง
กำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

3) ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ

4) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ

7) คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อม

8) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ
วัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรร
งบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

5.1.2 หน้าที่ที่มีบังคับให้ทำ แต่อาจที่จะดำเนินการได้

มาตรา 68 ภายใต้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลอาจ
จัดทำกิจการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

กล่าวถึงหน่วยงานขององค์กรของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ
 และเป็นผู้มีอำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ การปฏิบัติหน้าที่ราชการของผู้มีอำนาจ
 ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ การปฏิบัติหน้าที่ราชการของผู้มีอำนาจในการปฏิบัติ
 45
 การปฏิบัติหน้าที่ราชการของผู้มีอำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ราชการของผู้มีอำนาจ
 ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการของผู้มีอำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ราชการของผู้มีอำนาจ
 ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการของผู้มีอำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ราชการของผู้มีอำนาจ
 ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการของผู้มีอำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ราชการของผู้มีอำนาจ
 ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการของผู้มีอำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ราชการของผู้มีอำนาจ

6. การปฏิบัติหน้าที่ราชการของข้าราชการส่วนท้องถิ่น

- 1) พระราชบัญญัติศึกษาธิการ พ.ศ. 2522
- 2) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2535
- 3) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2508
- 4) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2475
- 5) พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2510
- 6) พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2535
- 7) กฎหมายอื่น ๆ ตามแต่จะออกโดยกระทรวงศึกษาธิการในส่วนท้องถิ่น

5.1.4 อำนาจหน้าที่ของผู้มีอำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ราชการของข้าราชการส่วนท้องถิ่น
 การปฏิบัติหน้าที่ราชการของผู้มีอำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ราชการของผู้มีอำนาจ
 ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการของผู้มีอำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ราชการของผู้มีอำนาจ

- 31) การศึกษาความสามารถของบุคคลในการศึกษา การส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา
 ของนักเรียนและนักศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
- 32) ศึกษาวิจัยและพัฒนาของประชาชนในท้องถิ่นตาม

7. รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

7.1 องค์การบริหารส่วนตำบลจัดเก็บเอง ได้แก่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย ภาษีบำรุงท้องที่ อากรฆ่าสัตว์ และค่าธรรมเนียมใบอนุญาต รวมถึงผลประโยชน์อื่นอันเนื่องจากการฆ่าสัตว์

7.2 ส่วนราชการจัดเก็บให้ ได้แก่ ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อน ภาษีสุรา ภาษีสรรพสามิต ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิบัตร และนิติกรรมตามประมวลกฎหมายที่ดิน อากรรังนกอีแอ่น ค่าภาคหลวง ค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ รายได้จากอกรกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล เงินจากประทานบัตร ใบอนุญาต และอาชญาบัตรตามกฎหมายว่าด้วยการประมง รายได้จากทรัพยากรธรรมชาติ

7.3 เงินอุดหนุนจากรัฐบาล

7.4 รายได้อื่น ๆ เช่น รายได้จากทรัพย์สิน รายได้จากสาธารณูปโภค รายได้จากกิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์ขององค์การบริหารส่วนตำบล เงินและทรัพย์สินอื่นที่มีผู้อุทิศให้ รายได้อื่นตามที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐจัดสรรให้ และตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นขององค์การบริหารส่วนตำบล

8. รายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลอาจมีรายจ่ายตามงบประมาณ โดยจำแนกออกเป็น 2 ลักษณะ คือ รายจ่ายงบกลาง และรายจ่ายตามแผนงาน

8.1 รายจ่ายงบกลาง หมายถึง รายจ่ายที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีภาระผูกพันต้องจ่ายและเป็นรายจ่ายที่ตั้งไว้เพื่อจัดสรรให้หน่วยงานต่าง ๆ เบิกจ่าย ได้แก่

8.1.1 ค่าชำระเงินกู้ และดอกเบี้ย

8.1.2 รายจ่ายตามข้อผูกพัน

8.1.3 เงินสำรองจ่าย

8.1.4 เงินงบประมาณรายจ่ายทั่วไปตั้งช่วยเหลืองบประมาณ

8.1.5 เงินช่วยค่าทำศพ

8.1.6 รายจ่ายตามแผนงาน หมายถึง รายจ่ายซึ่งกำหนดรายละเอียดหมวดรายจ่ายไว้ในงานหรือโครงการตามแผนงานสำหรับหน่วยงานใดโดยเฉพาะ ได้แก่

1) หมวดเงินเดือนและค่าจ้างประจำ

2) หมวดค่าจ้างชั่วคราว

3) หมวดค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ

10.6 หลักสูตรวิชา การบริหารและการจัดการในธุรกิจบริการ

10.5 หลักสูตรวิชา การบริหารธุรกิจบริการ

10.4 หลักสูตรวิชา การบริหารธุรกิจบริการ

10.3 หลักสูตรวิชา การบริหารธุรกิจบริการ

10.2 หลักสูตรวิชา การบริหารธุรกิจบริการ

10.1 หลักสูตรวิชา การบริหารธุรกิจบริการ

6 ปี

10. หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต

10.1 หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต

10.2 หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต

ปี

6 ปี

9.2 หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต

9.1 หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต

6 ปี

9.1 หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต

9.2 หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต

9.3 หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต

9.4 หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต

9. การศึกษา

7) นวัตกรรม

6) นวัตกรรม

5) นวัตกรรม

4) นวัตกรรม

ประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนร่วม

11. บทบาทในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

11.1 บทบาทในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการที่จะพัฒนา โดยมีบทบาทสำคัญ ดังนี้

11.2 พัฒนาการบริหารให้มีลักษณะถูกต้อง โปร่งใส มีวิสัยทัศน์และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

11.3 เป็นแหล่งเรียนรู้และศึกษาระบบการบริหารแก่องค์การบริหารส่วนตำบลและประชาชน

11.4 เป็นองค์กรนำในการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งฝ่ายการเมือง และฝ่ายข้าราชการประจำ

11.5 เป็นตัวอย่างในการบริหารจัดการที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลและองค์กรอื่น

11.6 เป็นองค์กรหลักในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

11.7 เป็นองค์กรนำเสริมสร้างความรู้ จริยธรรม คุณธรรม แก่สมาชิกท้องถิ่น

11.8 เป็นองค์กรนำในการรักษาผลประโยชน์ร่วมกันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

12. ศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล

ในการที่จะกำหนดแนวทางการพัฒนาหรือวิธีการแก้ไขปัญหาสิ่งสำคัญต้องคำนึงถึงศักยภาพ ความสามารถของหน่วยงาน และความเหมาะสมของพื้นที่ ซึ่งต้องพิจารณาดังนี้

12.1 ศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล พิจารณาปัจจัยทางการบริหารเป็นหลัก ได้แก่ บุคลากร งบประมาณ ระบบงาน เครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ

12.2 ศักยภาพของพื้นที่ พิจารณาได้จากสภาพภูมิประเทศ ภูมิศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติประชาชนการร่วมกลุ่มต่าง ๆ เป็นต้น

13. ทิศทางการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานราชการที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยมีทิศทางในการที่จะพัฒนา ดังนี้

13.1 ระดมพลังความคิด และสร้างสรรค์ความร่วมมือจากทุกฝ่ายแบบพหุ
ภาคี

13.2 ยึดประชาชนเป็นแกนหลักในการพัฒนา โดยประชาชนกำหนดความ
ต้องการร่วมดำเนินการ และเป็นผู้รับผลประโยชน์

13.3 ยึดหลักการพัฒนาแบบ “องค์กรร่วม” และแบบองค์กรร่วม เพื่อให้ทุกฝ่าย
ในสังคมได้รับประโยชน์ ทั้งคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ การเมือง สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม

13.4 เสริมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันกับองค์กรอื่น พัฒนาอย่างต่อเนื่อง
และสร้างสรรค์

14. ปัญหาขององค์การบริหารส่วนตำบล

สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
(2542 : 2) เอกสารการประชุมใหญ่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ครั้งที่ 1 วันที่ 1-3 มีนาคม
2545 ได้เสนอปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล
ไว้ดังนี้

14.1 ปัญหาที่สำคัญ ได้แก่

14.1.1 ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยประชาชนส่วนมากไม่ค่อย
เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

14.1.2 ปัญหาการทุจริต

14.1.3 ปัญหาคุณธรรมในการบริหาร

14.1.4 ปัญหาเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของฝ่าย
การเมือง และฝ่ายประจำ

14.1.5 แนวทางแก้ไขปัญหา คือ

1) เน้นให้ประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการวางแผนการ
จัดซื้อจัดจ้าง ร่วมปฏิบัติงาน และร่วมประเมินผลการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

2) สร้างค่านิยมของความซื่อสัตย์สุจริต ความโปร่งใส โดยราชการ
ส่วนภูมิภาคต้องดูแลอย่างใกล้ชิด

3) เน้นสร้างระบบคุณธรรมตามหลักศาสนา

4) ส่งเสริมการจัดเวทีการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนกันเป็นประจำอย่าง

สม่ำเสมอ

จากแนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล จึงสรุปได้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นอีกรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศที่ได้มีการพัฒนาอย่างชัดเจนตั้งแต่มีการตราพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และได้มีการแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้ใช้ได้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม สถานการณ์จนถึงฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546 เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นในการที่จะได้เรียนรู้การบริหารจัดการภายในท้องถิ่นของตน รู้จักการเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนา เพราะองค์การบริหารส่วนตำบลถือเป็นหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด ทำให้ทราบปัญหา ต้นเหตุ และวิธีแก้ที่มีประสิทธิภาพที่สุด การบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลจึงเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศชาติอย่างยั่งยืนต่อไป

สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

1. ที่มาของสมาชิกสภาตำบล

สภาองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหมู่บ้านละสองคน ซึ่งเลือกตั้งขึ้น โดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ในกรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียงหนึ่งหมู่บ้านให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหกคน และในกรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียงสองหมู่บ้านให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหมู่บ้านละสามคน

สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีประธานสภาหนึ่งคน และรองประธานสภาหนึ่งคนซึ่งนายอำเภอแต่งตั้ง ตามมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล นอกจากนี้ สภาองค์การบริหารส่วนตำบลยังต้องเลือกเลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนึ่งคน

2. อำนาจหน้าที่ของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ดังนี้

2.1 ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบลเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล

2.2 พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบังคับตำบล ร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีและร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

2.3 ควบคุมการปฏิบัติงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามนโยบายและแผนพัฒนาตำบล และกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

สรุปได้ว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบล เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบังคับตำบล ร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีและร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และควบคุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารให้เป็นไปตามนโยบาย และแผนพัฒนาตำบลและกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

ความรู้เกี่ยวกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

1. ความหมายของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

กำนัน หมายถึง ผู้ปกครองตำบลซึ่งกำนันมาจากการเลือกโดยวิธีลับของผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้านในตำบลเป็นผู้เลือกจากผู้ใหญ่บ้านที่สมัครเป็นกำนันตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2551

ผู้ใหญ่บ้าน หมายถึง บุคคลที่ได้รับตำแหน่งจากการเลือกของราษฎรในชุมชนที่ตนปกครองให้ความเคารพ เชื่อถือ ศรัทธาในฐานะผู้นำชุมชน โดยทำการเลือกตำบลละหนึ่งคนและให้ดำรงตำแหน่งในหน้าที่ได้คราวละ 5 ปี นับตั้งแต่ที่ราษฎรเลือก

2. ลักษณะของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ลักษณะผู้นำที่ดีของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านต้องสามารถขับเคลื่อนให้ชุมชนไปสู่ความเป็นอยู่ที่มีคุณภาพ สร้างความเป็นปึกแผ่นของกลุ่มอย่างเหนียวแน่น มีความรู้ดี มีความเชื่อมั่น การตัดสินใจดี ต้องการความสำเร็จ มีความรับผิดชอบสูง มีไหวพริบ มั่นใจแสวงหาความรู้อยู่เสมอ ปรารถนาให้ชุมชนมีความก้าวหน้า มั่นคง และทำทันความเจริญก้าวหน้าในสังคมอื่น ๆ ซึ่งมีผู้ที่ให้ความหมายเกี่ยวกับลักษณะผู้นำไว้หลายท่าน ดังนี้

อานันท์ ปันยารชุน (2539 : 12) กล่าวว่า ผู้นำที่เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้านจะต้องมีลักษณะที่ทำให้คนอื่นคล้อยตามด้วยความศรัทธา ต้องมีบารมี ต้องยึดมั่นในหลักการเรื่องคุณธรรม จริยธรรม การปกครองระบอบประชาธิปไตย มีวิสัยทัศน์ มีระบบและมีขบวนการทางความคิด

คิน ปรัชญพฤทธิ (2542 : 333) กล่าวว่า ลักษณะผู้นำชุมชนหรือกำนัน ผู้ใหญ่บ้านต้องมีความกล้าหาญ มีความตั้งใจอย่างแน่วแน่ มีความยืดหยุ่นทางด้านความคิด ความรู้ และความซื่อสัตย์สุจริต

จากการศึกษาลักษณะของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้วิจัยสรุปได้ว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้นำที่มาจาก การเลือกของราษฎรในชุมชน และได้รับการแต่งตั้งจากผู้มีอำนาจตาม กฎหมาย ต้องเป็นผู้นำที่มีความสำคัญ ได้รับความเคารพยกย่องในสังคม มีความคิด วิสัยทัศน์ เป็นของตนเองในการพัฒนาชุมชนให้เจริญก้าวหน้าตามแนวคิดสร้างสรรค์ของตนเอง จึงทำ ให้ลักษณะผู้นำแต่ละประเภทมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะของตน

3. บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีงานที่ต้องปฏิบัติอยู่ 3 ด้านตามพระราชบัญญัติ ปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 และ พ.ศ. 2551 ดังนี้

1. ปฏิบัติงานในฐานะเป็นตัวแทนของทางราชการ เช่น

1.1 มีหน้าที่ประชาสัมพันธ์ แจ้งข้อมูลข่าวสารของทางราชการให้ ราษฎรในชุมชนได้รับทราบ เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างทางราชการกับประชาชน

1.2 มีหน้าที่อำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องถิ่น การแจ้งเกิด การแจ้งย้ายเข้าออกแก่ประชาชน เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาติดต่อราชการ ของประชาชนในชุมชน

1.3 มีอำนาจจับกุมผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ อาญา

1.4 มีหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานของรัฐในการดำเนินการใน พื้นที่ให้สำเร็จลุล่วง

1.5 มีหน้าที่ดูแลป้องกันมิให้ถนน สะพาน อ่างเก็บน้ำ ที่สาธารณะ ศาลาประชาคม ซึ่งเป็นทรัพย์สินของรัฐเกิดความเสียหายและให้อยู่ในสภาพใช้งานได้

1.6 มีหน้าที่สอดส่องความเคลื่อนไหวอันอาจก่อให้เกิดความเดือดร้อน แก่ประชาชน

2. ปฏิบัติงานในฐานะเป็นตัวแทนของประชาชน เช่น

2.1 ต้องรายงานข้อมูลข่าวสารให้ทางราชการทราบ

2.2 ต้องเสนอความต้องการของประชาชนต่อทางราชการหรือ

หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องทราบ

2.3 มีการประสานการดำเนินงานกับหน่วยงานต่าง ๆ และประชาชนในพื้นที่ด้วยความรวดเร็ว

3. ปฏิบัติงานในฐานะเป็นผู้นำชุมชน เช่น

3.1 เป็นผู้นำทางการเมือง และมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง

3.2 เป็นผู้นำทางสังคม รวมถึงการเข้าร่วมงานกิจกรรมต่าง ๆ

บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หมายถึง บทบาทของผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้ปกครองท้องถิ่นที่มีอำนาจหน้าที่ปกครองบรรดาราษฎรที่อยู่ในเขตหมู่บ้าน (ราชบัณฑิตยสถาน. 2546 : 740) ซึ่งตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2457 และ พ.ศ. 2551 ได้กำหนดให้ตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านต้องเป็นตำแหน่งที่ได้จากการเลือกของราษฎรในชุมชนเมื่อตำแหน่งที่จัดตั้งขึ้นหรือว่างลงในชุมชนนั้น ๆ ต้องมีการเลือกกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พ.ศ. 2535 ให้ราษฎรเลือกผู้ใหญ่บ้านตำบลละหนึ่งคนและให้ผู้ใหญ่บ้านอยู่ในตำแหน่งคราวละ 5 ปี นับแต่วันที่ราษฎรเลือก ทั้งยังกำหนดให้ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ราษฎร และปฏิบัติตามกฎหมายที่ได้ให้อำนาจไว้โดยเคร่งครัด (กรมการปกครอง. 2544 : 45-51)

จากการศึกษาบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้วิจัยสรุปได้ว่า บทบาทของผู้นำหรือผู้นำชุมชนเป็นพฤติกรรมของผู้ที่แสดงออกอย่างผู้มีความรู้ ความสามารถ ความรู้สึกนึกคิดในตนเอง มีประสบการณ์ และพื้นฐานภูมิหลังที่ดี ทำให้คนที่อยู่ในสังคมหรือชุมชนนั้นยกย่องให้เป็นผู้นำ ให้ความเคารพ เชื้อถือ และยอมรับการกระทำ แม้ว่าผู้ที่ไม่เป็นทางการ เช่น เป็นหัวหน้ากลุ่มแกนนำเพื่อการพัฒนางานใดงานหนึ่ง หรือเป็นผู้นำที่เป็นทางการ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ก็เป็นผู้นำชุมชนที่มีพฤติกรรมและคุณลักษณะที่มีความเป็นผู้นำได้แสดงบทบาทให้คนในชุมชนยอมรับและให้ความร่วมมือร่วมใจในการช่วยพัฒนาชุมชนให้เจริญก้าวหน้า มีบทบาทที่มุ่งพัฒนา แก้ไข เปลี่ยนแปลงสภาพความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้กินดีอยู่ดี มีอาชีพ แก้ไขปัญหาสภาพแวดล้อมระหว่างบุคคลที่เป็นปัญหาในชุมชนให้ได้รับความพึงพอใจในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้น ส่งผลให้เกิดความราบรื่น ประองคอง และมีความสามัคคีกันระหว่างชุมชนได้

4. อำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2457 และ พ.ศ. 2551 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน ดังนี้

5. อำนาจหน้าที่ในการเรียกประชุมราษฎรและคณะกรรมการหมู่บ้าน

6. อำนาจหน้าที่ในการป้องกันโรคติดต่อ

จากการศึกษาอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้วิชัยสรุปได้ว่าอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นอำนาจหน้าที่ทั้งในฐานะผู้นำ ผู้นำชุมชนที่กฎหมายมอบหมายให้มีอำนาจหน้าที่ดูแลชุมชนที่ตนปกครองให้มีความสงบสุข เรียบร้อย หากมีความไม่เข้าใจหรือทะเลาะกันระหว่างราษฎรในชุมชนที่ตนปกครอง ราษฎรก็แจ้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อให้เข้าไปทำหน้าที่ในการประนีประนอมข้อพิพาทระหว่างราษฎรนั้น ทั้งยังเป็นตัวแทนของทางราชการในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสารสาระระหว่างราชการกับประชาชนให้รับรู้ความเคลื่อนไหวของบ้านเมืองและสังคมอื่น ๆ การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจการทางสังคม การเมือง และชุมชนเพื่อให้คนในชุมชนได้รับการพัฒนาที่ดีขึ้น

คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.)

1. ประวัติความเป็นมา

คณะกรรมการหมู่บ้านได้กำหนดขึ้นตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 มาตรา 28 ตรี โดยกำหนดให้หมู่บ้านหนึ่งมีคณะกรรมการหมู่บ้านคณะหนึ่ง มีหน้าที่เสนอข้อแนะนำและให้คำปรึกษาต่อผู้ใหญ่บ้าน เกี่ยวกับภารกิจที่จะต้องปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน ต่อมาให้ปี พ.ศ. 2524 คณะกรรมการปฏิรูประบบราชการและระเบียบบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล ได้พิจารณาเห็นว่า การดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้านในสถานการณ์ปัจจุบันนี้ (พ.ศ. 2524) ยังไม่ค่อยมีประสิทธิภาพและไม่สามารถบริหารงานตอบสนองความต้องการของประชาชนได้เท่าที่ควร คณะกรรมการปฏิรูปฯ จึงได้เสนอความคิดเห็นต่อคณะรัฐมนตรีให้ปรับปรุงรูปแบบการบริหารงานของหมู่บ้านในด้านต่าง และ คณะรัฐมนตรีได้ประชุมเมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2524 ลงมติในหลักการให้มีคณะกรรมการหมู่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 เป็นหลัก ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการปฏิรูปฯ และมอบหมายให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินการ กระทรวงมหาดไทย โดยกรมการปกครอง ได้ดำเนินการปรับปรุงรูปแบบคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีมาแต่เดิมให้มีประสิทธิภาพ โดยร่วมกับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องวางแนวทางการดำเนินงานซึ่งได้ตรวจสอบบังคับกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2526 ขึ้น และกระทรวงมหาดไทยได้ให้ทุกจังหวัด/อำเภอได้ปรับปรุงคณะกรรมการหมู่บ้านในปี 2526 ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 และ

ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน(ก.ม.) พ.ศ. 2526 โดยได้มีการเลือกตั้งกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ พร้อมทั้งแต่งตั้งฝ่ายกิจกรรมต่างๆ ของ ก.ม.และที่ปรึกษาของ ก.ม.พร้อมกันทั่วประเทศ และกระทรวงมหาดไทยได้ออกข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2534 เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลอื่นนอกจากผู้ใหญ่บ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสตรีสามารถเป็นประธานฝ่ายกิจการอื่นได้ และจังหวัด/อำเภอ จัดตั้งฝ่ายกิจการสตรีเพิ่มขึ้นในคณะกรรมการหมู่บ้านอีก 1 ฝ่ายเพื่อเป็นการส่งเสริมบทบาทของสตรีในการมีส่วนร่วมบริหารการพัฒนาหมู่บ้านและรัฐบาลได้แก้ไขพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่พระพุทธศักราช 2457 เนื่องด้วยปัจจุบันได้มีการปรับปรุงการบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปโดยรวดเร็ว คล่องตัว และมีประสิทธิภาพโดยปรับปรุง โครงสร้างบทบาทอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน ตามมาตรา 28ตรี แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 จึงประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 ตอนที่ 27 ก เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2551 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2551 และ กระทรวงมหาดไทยได้ยกเลิกข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2526 ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2534 และข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการเลือกตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิ พ.ศ. 2533 โดยได้ออกระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การเป็นกรรมการหมู่บ้าน การปฏิบัติหน้าที่ และการประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2551 เพื่อให้สอดคล้องกับโครงสร้าง บทบาทอำนาจหน้าที่ ของคณะกรรมการหมู่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551

2. รูปแบบของคณะกรรมการหมู่บ้าน

2.1 คณะกรรมการหมู่บ้านหรือ ก.ม. ถือปฏิบัติตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 ซึ่งแก้ไขปรับปรุง (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 ประกอบด้วยกรรมการ 2 ประเภท คือ

2.1.1 กรรมการหมู่บ้านโดยตำแหน่ง ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีภูมิลำเนาในหมู่บ้าน ผู้นำหรือผู้แทนกลุ่มหรือองค์กรในหมู่บ้าน

2.1.2 กรรมการหมู่บ้านโดยการเลือก ได้แก่ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งราษฎรมีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้เลือกกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิโดยมีจำนวน 2-10 คน โดยให้ที่ประชุมเลือกกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้กำหนดจำนวนที่พึงมีในหมู่บ้าน

2.2 ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 ได้กำหนดให้ผู้ใหญ่บ้านเป็นประธาน และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การเป็นกรรมการหมู่บ้านการปฏิบัติหน้าที่และการประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2551 กำหนดให้กรรมการหมู่บ้านเลือกรองประธานกรรมการหมู่บ้านจากกรรมการหมู่บ้าน โดยตำแหน่งคนหนึ่งและจากกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิอีกคนหนึ่ง โดยให้คณะกรรมการหมู่บ้านเลือกรองประธานคนหนึ่งเป็นรองประธานคนหนึ่งและประธานคณะกรรมการหมู่บ้านเลือกกรรมการหมู่บ้านคนหนึ่งเป็นเลขานุการคณะกรรมการหมู่บ้านและให้คณะกรรมการหมู่บ้านเลือกกรรมการหมู่บ้านคนหนึ่งเป็นเหรัญญิก ส่วนกรรมการหมู่บ้านคนอื่นๆ ก็จะแบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานของคณะทำงานด้านต่างๆ ดังนั้น รูปแบบคณะกรรมการหมู่บ้านจะมีลักษณะ ดังนี้

2.1.1 ผู้ใหญ่บ้าน	เป็นประธาน
2.1.2 ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	เป็นกรรมการ
2.1.3 สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	เป็นกรรมการ
2.1.4 ผู้นำหรือผู้แทนกลุ่มหรือองค์กรในหมู่บ้าน	เป็นกรรมการ
2.1.5 กรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิ 2-10 คน	เป็นกรรมการ

ลำดับที่ 1-4 เป็น โดยตำแหน่ง

ลำดับที่ 5 เป็น โดยการเลือกตั้งของราษฎรในหมู่บ้าน

3. การได้มาและการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการหมู่บ้าน

3.1 การ ได้มาของกรรมการหมู่บ้านของผู้นำหรือผู้แทนหรือองค์กรในหมู่บ้าน ผู้นำของกลุ่มดังต่อไปนี้ มีสิทธิเป็นกรรมการหมู่บ้าน โดยตำแหน่ง

3.1.1 กลุ่มบ้าน ตามประกาศของนายอำเภอ

3.1.2 กลุ่มอาชีพหรือกลุ่มกิจกรรมที่มาจากการรวมตัวกันของสมาชิก ซึ่งตั้งขึ้นตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับหรือคำสั่งของทางราชการตามที่กระทรวงมหาดไทย ประกาศ

3.1.3 กลุ่มอาชีพ หรือกลุ่มกิจกรรมที่มาจากการรวมตัวกันของสมาชิก หรือตั้งขึ้นเพื่อดำเนินกิจกรรมร่วมกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มและต้องมีลักษณะ ดังต่อไปนี้ เป็น

กลุ่มที่มีสมาชิกไม่น้อยกว่า 20 คน สมาชิกของกลุ่มไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง มีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้านเป็นกลุ่มที่มีการดำเนินกิจกรรมในหมู่บ้านอย่างต่อเนื่องมาแล้วไม่น้อยกว่า 6 เดือน เป็นกลุ่มที่มีกฎระเบียบที่กำหนดไว้ชัดเจน และต้องเกิดจากสมาชิกร่วมกันกำหนด

3.2 เงื่อนไขเวลาที่ต้องจัดให้มีการเลือกกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิ

3.2.1 ถ้าตำแหน่งกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิครบวาระการดำรงตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่งพร้อมกัน ในนายอำเภอดำเนินการจัดให้มีการประชุมเลือกกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ภายใน 30 วันนับแต่วันที่กรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิครบวาระการดำรงตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่งพร้อมกัน

3.2.2 ถ้ากรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิว่างลง จนเป็นเหตุให้กรรมการหมู่บ้านที่เหลืออยู่มีจำนวนน้อยกว่า 2 คน และกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิที่เหลือมีวาระการดำรงตำแหน่งไม่น้อยกว่า 180 วัน ให้นายอำเภอจัดให้มีการเลือกกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างภายใน 30 วันเลือกแทนตำแหน่งที่ว่างโดยให้มีวาระเท่ากัน

บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลกำแพง อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

1. สภาพทั่วไป

1.1 ที่ตั้ง

ตำบลกำแพงเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ทิศตะวันตกเฉียงใต้ของอำเภอเกษตรวิสัย ห่างจากตัวอำเภอประมาณ 18 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 47.56 ตารางกิโลเมตร หรือ 29,724 ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ ลักษณะของดินเป็นดินร่วนทราย มีป่าไม้ธรรมชาติ และมีกาปลูกต้นยูคาลิปตัสในบางพื้นที่ เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกข้าวหอมมะลิ

1.2 อาณาเขต

1.2.1 ทิศเหนือ ติดกับตำบลน้ำอ้อม อำเภอเกษตรวิสัย ตำบลโนนสวรรค์ อำเภอปทุมรัตน์

1.2.2 ทิศตะวันออก ติดกับตำบลเมืองบัว ตำบลคงครั่งใหญ่ อำเภอเกษตรวิสัย

1.2.3 ทิศตะวันตก ติดกับตำบลโนนสวรรค์ อำเภอปทุมรัตน์

1.2.4 ทิศใต้ ติดกับตำบลทุ่งทอง อำเภอเกษตรวิสัย

1.3 เขตการปกครอง

องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพง อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด มีประชากรรวมทั้งหมด 6,494 คน แบ่งเป็นชาย 3,282 คน เป็นหญิง 3,212 คน มีจำนวนครัวเรือนรวมทั้งหมด 1,522 ครัวเรือน จำนวนหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงมีทั้งหมด 12 หมู่บ้าน ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลเบื้องต้นขององค์การบริหารส่วนตำบลกำแพง

ชื่อหมู่บ้าน	หมู่ที่	จำนวนประชากร		รวม	หมายเหตุ
		ชาย	หญิง		
บ้านหนองอ่าง	1	229	248	477	
บ้านดอกรักใหญ่	2	266	249	515	
บ้านไทรทอง	3	327	325	652	
บ้านฮ่องทราย	4	457	460	917	
บ้านตลาดม่วง	5	174	173	347	
บ้านหนองสระหงส์	6	280	273	553	
บ้านดอกรักน้อย	7	309	298	607	
บ้านหนองพระบาง	8	341	361	702	
บ้านดอกรักใหม่	9	194	176	370	
บ้านทุ่งสวรรค์	10	211	196	407	
บ้านหนองอ่างพัฒนา	11	190	184	374	
บ้านสระทอง	12	304	269	573	
รวม		3,282	3,212	6,494	

ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพง (2555 : 9)

1.4 สภาพทางเศรษฐกิจ

1.4.1 ด้านอาชีพ

ประชากรของตำบลกำแพง ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมแทบทุกครัวเรือน โดยการทำนาปีเป็นหลักหลังจากนั้นจะอพยพเข้าเมืองเพื่อหางานทำ ผลผลิตข้าวเก็บไว้บริโภคในครอบครัวที่เหลือจะนำไปจำหน่ายกับพ่อค้าคนกลางและสหกรณ์ ไม่นิยมรวมตัว

เพื่อจัดตั้งกลุ่มขาดพลังต่อรอง ผลผลิตจากการทำนา 300 – 400 กิโลกรัมต่อไร่ ส่วนอาชีพรอง และอาชีพเสริม คือเลี้ยงโค กระบือ ปลุกแต่งโม ทอผ้าไหม เย็บผ้าห่ม

1.4.2 ด้านอุตสาหกรรมและการพาณิชย์

1) โรงสีข้าว	จำนวน 37 แห่ง
2) บิมน้ำมัน	จำนวน 1 แห่ง
3) ร้านซ่อมรถ (ซ่อมรถยนต์ รถจักรยานยนต์)	จำนวน 7 แห่ง
4) ร้านค้าทั่วไป	จำนวน 57 แห่ง

1.4.3 รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี

ตำบลกำแพงมีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี ในปี 2556 ที่ 38,920 บาท เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมตามฤดูกาลเท่านั้น

1.5 สภาพทางสังคม

1.5.1 การศึกษา

1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	จำนวน 5 แห่ง
2) โรงเรียนประถมศึกษา	จำนวน 5 แห่ง
3) โรงเรียนมัธยมศึกษา	จำนวน 1 แห่ง
4) ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน	จำนวน 9 แห่ง

1.5.2 สถาบันและองค์กรศาสนา

1) วัด/สำนักสงฆ์	จำนวน 11 แห่ง
2) ศาลเจ้า	จำนวน 10 แห่ง

1.5.3 สาธารณสุข

1) โรงพยาบาลชุมชน	จำนวน 1 แห่ง
2) อัตราการใช้ส้วมราดน้ำ ร้อยละ 100	

1.6 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

1.6.1 การคมนาคม

1) ถนนลูกรัง	จำนวน 36 สาย
2) ถนนลาดยาง	จำนวน 1 สาย
3) ถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก	จำนวน 28 สาย
4) ถนนดิน	จำนวน 11 สาย

1.6.2 โทรคมนาคม

1) ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข	จำนวน 1 แห่ง
2) โทรศัพท์สาธารณะ	จำนวน 11 แห่ง

1.6.3 การไฟฟ้า

- 1) ประชาชนร้อยละ 95 มีไฟฟ้าใช้
- 2) ประชาชนร้อยละ 5 ไม่มีไฟฟ้าใช้

1.6.4 แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

1) ฝาย	จำนวน 3 แห่ง
2) บ่อน้ำตื้น	จำนวน 23 แห่ง
3) บ่อบาดาล	จำนวน 14 แห่ง
4) ประปาหมู่บ้าน	จำนวน 9 แห่ง

1.6.5 แหล่งน้ำธรรมชาติ

1) บึง หนอง และอื่นๆ	จำนวน 31 แห่ง

1.7 ข้อมูลอื่นๆ

1.7.1 มวลชนจัดตั้ง

1) ลูกเสือชาวบ้าน	45 รุ่น	จำนวน 345 คน
2) กลุ่มเยาวชน	13 รุ่น	จำนวน 419 คน
3) กลุ่ม อสม.	12 รุ่น	จำนวน 170 คน
4) ออมทรัพย์	11 รุ่น	จำนวน 564 คน
5) กลุ่มกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน		จำนวน 15 กลุ่ม
6) กลุ่มฌาปนกิจ	16 กลุ่ม	จำนวน 3,381 คน
7) กลุ่มแม่บ้าน	12 กลุ่ม	จำนวน 655 คน
8) กลุ่มพ่อบ้าน	5 กลุ่ม	จำนวน 170 คน
9) กลุ่มสหกรณ์ร้านค้าชุมชน	5 กลุ่ม	จำนวน 463 คน
10) กลุ่ม SML	12 กลุ่ม	จำนวน 1,215 คน
11) ตำรวจอาสา 12 หมู่บ้านละ 8 คน		จำนวน 96 คน
12) อปพร	1 รุ่น	จำนวน 120 คน
13) อพม	2 รุ่น	จำนวน 24 คน

1.8 ศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล

1.8.1 จำนวนบุคลากร	จำนวน 46 คน ดังนี้
พนักงานส่วนตำบล	จำนวน 15 คน แยกเป็น
สำนักปลัด อบต.	จำนวน 8 คน
ส่วนการคลัง	จำนวน 5 คน
ส่วนโยธา	จำนวน 2 คน
พนักงานจ้าง	จำนวน 31 คน แยกเป็น
พนักงานจ้างตามภารกิจ	จำนวน 27 คน
พนักงานจ้างทั่วไป	จำนวน 4 คน

1.8.2 ระดับการศึกษาของบุคลากร

ป.7	จำนวน 1 คน
ม.6	จำนวน 3 คน
ปวช.	จำนวน 3 คน
ปวส.	จำนวน 13 คน
ปริญญาตรี	จำนวน 25 คน
ปริญญาตรี	จำนวน 1 คน

1.8.3 รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

ประจำปีงบประมาณ 2555	18,508,740.85	บาท
รายได้ของ อบต. จัดเก็บเอง	264,743.77	บาท
รายได้ที่ได้จากส่วนราชการต่างๆจัดเก็บให้	8,507,604.20	บาท
เงินอุดหนุนจากรัฐบาล	9,736,392.88	บาท
อุดหนุนทั่วไป	9,736,392.88	บาท
อุดหนุนเฉพาะกิจ	-	บาท

1.9 ศักยภาพของชุมชนและพื้นที่

1.9.1 การรวมกลุ่มทุกประเภท	47 กลุ่ม แยกเป็น
1.9.2 กลุ่มออมทรัพย์	12 กลุ่ม
1.9.3 กลุ่มอื่นๆ	15 กลุ่ม

1.10 แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพง

ยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลกำแพง มีทั้งหมด 6 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

1.10.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน

- 1) พัฒนาเส้นทางคมนาคม และวิศวกรรมจราจรทางบก ภายในท้องถิ่นและเชื่อมโยงระหว่างท้องถิ่น
- 2) พัฒนา ปรับปรุงและบำรุงรักษาสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ให้มีอย่างทั่วถึงและเพียงพอ
- 3) ส่งเสริมและสนับสนุนการวางผังเมือง

1.10.2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านท่องเที่ยว

- 1) สร้าง พัฒนา พื้นฟูและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถาน ศาสนสถาน แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติต่าง ๆ และแหล่งท่องเที่ยวใหม่
- 2) ส่งเสริมการท่องเที่ยวของตำบลให้เป็นที่รู้จักทั่วไปของนักท่องเที่ยวทั้งในและนอกตำบล

1.10.3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

- 1) การจัดการศึกษาและสนับสนุนการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เพียงพอทั่วถึง ได้มาตรฐานและสอดคล้องตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) ส่งเสริมสืบสานจารีตประเพณี ศาสนา และวัฒนธรรมอันดีงามให้คงอยู่กับท้องถิ่นต่อไป
- 3) พัฒนา และส่งเสริมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีมาตรฐาน
- 4) การพัฒนาคนให้มีคุณธรรม จริยธรรม นำความรู้ เกิดภูมิคุ้มกัน

1.10.4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ

- 1) พัฒนาสนับสนุนและส่งเสริมอาชีพ การสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับประชาชน
- 2) พัฒนาแหล่งน้ำและการชลประทาน
- 3) ส่งเสริมและสนับสนุนการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาปรับใช้ในการประกอบอาชีพ
- 4) จัดให้มีและบำรุงรักษาตลาด เพื่อรองรับสินค้าที่ผลิตได้ของประชาชน

5) ส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงและ
เกษตรอินทรีย์

6) การพัฒนาการผลิตและการจำหน่ายข้าวหอมมะลิ

7) การส่งเสริม สนับสนุน ระบบสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน

1.10.5 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม

1) ส่งเสริมสุขภาพอนามัยชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน

2) สนับสนุนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดและความปลอดภัย

ในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

3) ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดสวัสดิการสังคมและพัฒนาคุณภาพ

ชีวิตเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาสทางสังคม

4) เสริมสร้างมาตรการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

5) ส่งเสริมการสร้างความสมานฉันท์เอื้ออาทรในสังคม

6) เสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตย ให้เป็นส่วนหนึ่ง

ของวิถีการดำเนินชีวิตสังคมไทย

7) จัดให้มี และบำรุงสถานที่สำหรับการศึกษา สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

และสวนสาธารณะ

8) ส่งเสริมการออกกำลังกาย แข่งขันกีฬา และนันทนาการ

9) สนับสนุนการดำเนินการด้านสาธารณสุข

10) จัดให้มี และสนับสนุน สุสาน และฌาปนสถาน

11) ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการอนุรักษ์ ฟื้นฟู สิ่งแวดล้อม

ทรัพยากรธรรมชาติ และใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า

12) จัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสีย การจัดการขยะ และสิ่งปฏิกูล

1.10.6 ยุทธศาสตร์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

1) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น

2) พัฒนาการรับรู้ ข้อมูลข่าวสารของประชาชน

3) ส่งเสริม สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง

ร่วมมือและเกื้อกูลกันในการพัฒนาท้องถิ่น

4) ปรับปรุงและพัฒนาความรู้ความสามารถบุคลากร

5) พัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

6) ปรับปรุงพัฒนาและจัดให้มีเครื่องมือ เครื่องใช้ และสถานที่
ปฏิบัติงานให้ทันสมัย สะดวกเอื้ออำนวยต่อการให้บริการประชาชน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการของ
องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพง อำเภอกะหรัง จังหวัดร้อยเอ็ด มีดังนี้

พนิดา ชนะกลม (2550 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบลสุวรรณภูมิ อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบล
สุวรรณภูมิ อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีส่วนร่วมเป็น
รายด้าน คือ ด้านการประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา อยู่ในระดับน้อย ประชาชนที่มี
การศึกษา ระดับปริญญาตรีขึ้นไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานมากกว่าประชาชนที่มีการศึกษา
ระดับอื่น ๆ ส่วนประชาชนที่มีอาชีพรับราชการมีส่วนร่วมในการบริหารงานมากกว่าประชาชน
ทุกอาชีพ

อรนุช ป้อมเป็น (2550 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบลหัวดง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ผล
การศึกษา พบว่า บทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบลหัว
ดง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย สำหรับการเปรียบเทียบบทบาท
การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีสถานภาพแตกต่างกันในการบริหารงานของเทศบาลตำบล
หัวดง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการ
บริหารงานของเทศบาลตำบลหัวดง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ มีส่วนร่วมในการ
บริหารงานของเทศบาลตำบลหัวดงไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีอายุ การศึกษา รายได้
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน และอาชีพ ที่ต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารงานของเทศบาล
ตำบลหัวดง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อารีณา มะหะหมัด (2552 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของ
ประชาชนต่อการบริหารงานของเทศบาลตำบลท่าไม้ อำเภอน้ำมะกา จังหวัดกาญจนบุรี ผล
การศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานของเทศบาลตำบล
ท่าไม้ อำเภอน้ำมะกา จังหวัดกาญจนบุรี ประชาชนมีพฤติกรรมด้านความสนใจในการ
บริหารงานของเทศบาลมากที่สุดรองลงมาคือ ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมได้ส่วน

เกี่ยวกับเทศบาล การเป็นสมาชิกกลุ่มความเชื่อมั่นต่อผู้บริหารและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมในชุมชน ตามลำดับ สำหรับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานของเทศบาลในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเกือบทุกด้านอยู่ในระดับน้อยได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินงานและด้านการประเมินผล มีเพียงด้านเดียวคือการมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับปัจจัยที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของเทศบาล มากที่สุด คือ การที่ผู้บริหาร สมาชิกเทศบาลและเจ้าหน้าที่ได้ประชาสัมพันธ์ให้ทราบอยู่เสมอและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลของประชาชน มากที่สุด คือ ไม่มีเวลาเพียงพอและภารกิจมาก และเมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านพฤติกรรมกับการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า ปัจจัยพฤติกรรมทุกด้านมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในแต่ละด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

สาลินี อ่อนวงษ์ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยภาพรวม การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการศึกษารายด้านพบว่า ด้านที่มีส่วนร่วมมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมด้านการเมือง รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมด้านการวางแผนและการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดคือ การมีส่วนร่วมด้านการบริหารและการมีส่วนร่วมด้านนโยบาย

กรภัทร อินตา (2552 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนต่อการบริหารงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลตลาดขวัญ อำเภอคอยสะแกด จังหวัดเชียงใหม่ ผลจากการศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะการเข้ามามีส่วนร่วมประชาชนต่อการบริหารงานในด้านการใช้งบประมาณและการจัดทำแผนขององค์การบริหารส่วนตำบล ตลาดขวัญพบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ การติดตามประเมินผลแผน ด้านการได้รับผลประโยชน์ ส่วนด้านการมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง และการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติพบว่าอยู่ในระดับมาก

2. ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจต่อบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตลาดขวัญในระดับมาก ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถที่จะวางแผนและจัดทำ

โครงการเพื่อพัฒนาพื้นที่ของตนเองได้ สมาชิกสภามีหน้าที่ควบคุมการปฏิบัติงานของคณะผู้บริหาร ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล สามารถลงคะแนนเสียงให้ผู้บริหารพ้นจากตำแหน่งได้

3. ความคิดเห็นของประชาชนต่อผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดขวาง ประชาชนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดขวาง ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านความเป็นกันเองกับประชาชนและการเข้าถึงได้ง่าย ด้านการรักษาผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวม ด้านการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ด้านความซื่อสัตย์ในการทำงานและความโปร่งใส

ปาลิสิรา เชนันท์ (2553 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบลบ้านโคก อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบลบ้านโคก โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลอยู่ในระดับน้อย สำหรับการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีสถานภาพต่างกันในการบริหารงานของเทศบาลตำบลบ้านโคก อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรธานี พบว่า สถานภาพทางเพศและอายุ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชนชั้นต่างกัน การมีส่วนร่วมของประชาชนไม่แตกต่างกัน ส่วนสถานภาพการศึกษา อาชีพ รายได้ ต่างกัน การมีส่วนร่วมในการบริหารงานของเทศบาลตำบลบ้านโคก อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรธานีแตกต่างกัน

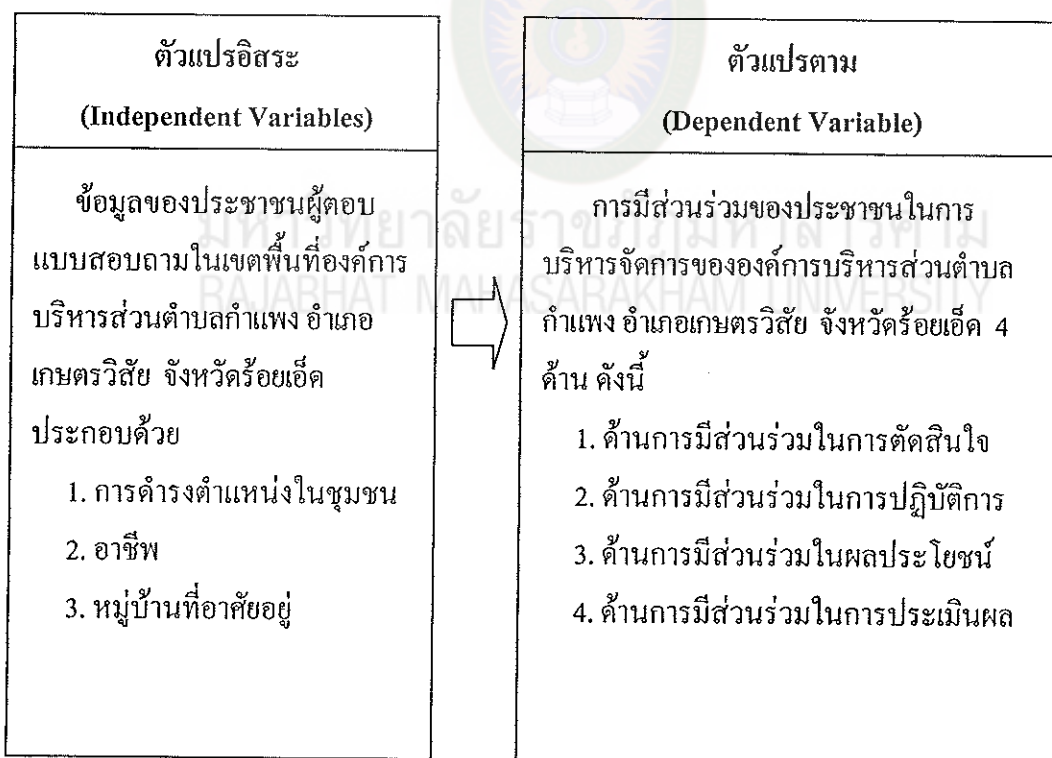
สมร ชำนาญภูมิ (2553 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบลเสถภูมิ อำเภอเสถภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบลเสถภูมิ อำเภอเสถภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การรวบรวมปัญหาและความต้องการ การกำหนดโครงการ/กิจกรรมการปฏิบัติตามโครงการ/กิจกรรมและการติดตามและประเมินผลทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบล สรุปว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญต่อการบริหารงานในกิจกรรมต่างๆ ที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดขึ้น ซึ่งส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อองค์กรและประชาชน และเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่ต้อง

ตระหนักต่อหลักการบริหารต่างๆที่ต้องเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้ได้มาซึ่งประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด และผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชน จำแนกตามตัวแปร โดยภาพรวมมีปัญหาไม่แตกต่างกัน ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่และประชาชนนั้นจะต้องมีความเข้าใจในระเบียบเท่าที่ควรและต้องมีความเข้าใจต่อการทำงาน มีทัศนคติที่ดีต่อการบริหารงานและมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้เกิดผลดีต่อองค์กรและเกิดประโยชน์ต่อประชาชนมากที่สุด

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สรุปกรอบแนวคิด สำหรับการวิจัยครั้งนี้ จากแนวคิดของ โคเฮน และอัฟฟ์ฮอฟ (Cohen and Uphoff, 1980 : 219) ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์และการมีส่วนร่วมในการประเมิน แสดงได้ดังแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย